

GAZETA LITERARĂ

nul VIII nr. 2 (356) joi 5 ianuarie 1961

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Anul literar 1960

Anul literar 1960 a constituit încă o confirmare a justei îndrumări a literaturii de către partid. Lozincă noastră de luptă: Actualitate și Partinție a obținut noi victorii, și a consolidat pozițiile cucerite anterior, sebi prin volumele publicate în ea sărbătoririi a cincisprezece ani a Eliberare. Scriitorii noștri, de vîrstele, se îndreaptă masiv temele de actualitate, spre prolele omului contemporan, cauză realizeze figuri ale construcției realizmului. În același timp, scriș și critica literară acordă o ior sportivă problemelor de exia și măiestrie artistică. Cu toate fețele pe care le prezintă încă tura noastră, nu trebuie să treșor tocmai peste fenomenul al și esențial; scriitorii noștri, ansamblu, scriu o literatură de alitate, se preocupă de problecelor ce constituiesc socialis- in patria noastră. Printre mo-tele importante care au avut loc trecut amintim sărbătorirea a de ani a maestrului Tudor Ar- și sărbătorirea tot a 80 de a maestrului Mihail Sadoveanu, și recenta Consfățuire a tinerilor tori. Între sărbătorirea celor doi i scriitorii și sărbătoarea celor i se vedește un arc simbolic ale i semnificații n-au putut scăpa ănuși. Acest arc simbolic mărturi- e legătura dintre toate generațiile constituie frontul nostru literar, turisește prețierea și grija parti- li pentru realizările scriitoricești, ale maestrilor consacrați cit și debutanților de talent.

„Teșirea din apocalips”) și Di- mos Rendis („Uli”) piperului săba- tic”, vol. II), reflectă aspecte din lupta popoarelor împotriva fascismu- lui. Costache Anton a publicat un roman pentru tineret („Seri albaste- tre”), iar Sergiu Fărcașan ne-a dat cel mai bun roman științifico-fan- tastic apărut pînă acum la noi („O iubire din anul 41042”).

„Nunta Honel”), regretatulul nostru coleg Asztalos István i s-a tipărit în limba română o nouă cu- lăgere („Omenie”), iar Sîntă Andraș a publicat volumul „A șaptea bucu- rie”. De citeva zile au apărut „Afișe de bal”, nuvele de Pop Simion. Ti- neretul, de altfel, a fost activ în domeniul nuvelei și schiței: Petre Sălcudeanu, „Iubește ziua de miine”, Fănuș Neagu, „Somnul de la amia- ză”, N. Velea, „Poarta”, Alexandru Lungu, „Hotar” și Merița semnalată culegerea de povestiri „Vremuri și semne” de Maria Arsene.

Trecerea dintre schiță și reportaj o formează „Obsesia” de Ioan Gri- gorescu, acuzare pasionată a fascis- mului; pornite de la document, re- portajele sale folosesc și fantezia, analiza, invenția de personaje și si- tuții. Reportajul, operativ prin na-

tură, s-a manifestat deosebit în presă. Editurile au fost însă destul de lente și s-au preocupat insuficient de sprînjirea acestei specii literare care presupune legătura vie și di- rectă cu viața. Toți au apărut și citeva volume de reportaj care, prin valoarea lor literară, pot sta alături de realizările din celelalte domenii ale literaturii. Amintim: Eugen Barbu: „Cit în 7 zile”, Ștefan Bă- nulescu: „Drum în cîmp”, Radu Cosău: „Energii” și deosebit vo- lumul colectiv antologic: „Te slă- vim fără nouă!” O ramură a re- portajului, foarte apreciată de public și însemnarea de călătorie reprezen- tată anul acesta de Scarlat Cali-

(Continuare în pag 6)

Paul GEORGESCU

Pe piscurile tinereții

În jurul meu se desfășoară steaguri : nori albi pe care-i poartă-n înălțimi o adiere lină. Dedeșubt se-nține trupul luminos al fării, asemeni unei hărți, văzut ca-n zborul înalt, de păsări. Cît de mîndru-i omul la astfel de-nălțimi, de unde simte largi armonii perfecte cum răsună-n inima lui! Știind că-nțreața țară se-ndreaptă fericită înaintea, urcînd neînfîntî planurile vieții, el sparge munții, ridică stăvilare și pune frîu puterilor obscure și cerurilor. Toate cite sint, cu mintea le pîtrunde și le-ndrumă spre-naltul pisc al telurilor sale îndepărtate. Și astfel, el, omul ia-n stăpînire-nțregul univers și pieptul i se umflă de mîndrie. Istoria, dacă-i va cere seamă, se-mei el poate să-i răspundă : Iată ce-am făcut eu! toți cei ce-am împlinit această muncă, toți ne bucurăm, noi — și nepoții noștri care vin...

Deci fluturați, frumoase steaguri! Drept e cuvîntul cald pe care vîntul proaspăt îl flutură pe la urechea mea!... E drept!... E drept!... Așa-mi șoptește vîntul, pe cînd eu sui cărearea către piscuri. Se desfășoară steagurile-nîntse pe arătura zilnicelor munci, pe unde milioanele de oameni, umăr la umăr, suie-un drum de basm spre-un viitor ca un tîrîm cu zîne. Seamănă-n cîmp, dinamilează stîncă, se bucură și mor... Mîniele lor și sufletele intră în fîrînă, sub giugliul greu și negru-al veșniciei. Cine-ur pulea vorbi de toate, cine, cînd tipătul se pierde-n larva vastă-a popoarelor în drum spre fericire?... De toate-aș vrea să vă vorbesc, prieteni, cu ochii ațîntiți spre culmi albastre, cu mîna-n miini frățești ce se-nfioară și de mihnire și de bucurie.

SZEMLER Ferenc

În romînește de TUDOR ROTARU

POEZIA CIFRELOR

Nu trebuie să fii neapărat econo- mist, om de cifre, ca să înțe- legi vasterile dimensiuni ale „proiec- tului bugetului de stat pe anul 1961. Ha, uneori s-ar putea spune că deși nu se pricepe să-l alcătuiască, poetul poate foarte bine, cum am spus, să i- cuprîndă nusele desfășurării practice, aplicate pe rețeaua întinsă a realiza- rilor pornind din pragul noului an.

Ceea ce desprinde în primă viziune este marea cursă a cifrelor. Fac sal- tări impresionante cifrele, sutele de milioane de la un buget la altul, de la un an de realizări la altul. E și acolo, în apusul capitalist, o cursă a cifrelor, dar unde duce ea, mai ales, unde vrea să ducă? E o cursă a înarmărilor, în vreme ce pe pista vieții noastre socialiste cursa ci- frelor înseamnă o cavalcadă spre bu- năstare, spre fericire.

Cei care au ascultat sau au citit Ra- portul cu privire la proiectul bugetului de stat pe anul 1961 au avut acea grandioasă proiectare pe ecranul percepției vizionare, a tot ce s-a creat, a tot ce se va crea în anul viitor.

Citind din Raport, vedem că: „Bu- getul de stat pe anul 1959 a fost în- deplinit la venituri în sumă de 51,058 miliarde lei și la cheltuieli în sumă de 49,260 miliarde lei, încheindu-se cu un excedent de 2,798 miliarde lei”; pe urmașul 960, cum se spune în Raport, — „După datele prelimi- nate, veniturile bugetare se ridică la 57,470 miliarde lei, depășind sar- cina de plan cu 670 milioane lei”.

Mai departe, Raportul ne spune că: pe 1961 veniturile din sectorul social- ist sînt planificate în sumă de 61,704 miliarde lei, adică 94 la sută din totalul veniturilor bugetului.

Am mai înfîlînit în coloanele tipografice din pagina ce oglindea Raportul, ca o uriașă ogîndă, ci- tarea sumei de 7,346 miliarde de lei alocată de la buget și din resur- sele proprii ale unităților de stat din agricultură, pentru dezvolta-

rea producției agricole, la care se adaugă pentru investiții, din fondurile statului, circa 4 miliarde lei.

Pentru cheltuielile destinate acțio- nilor social-culturale, 15,199 miliarde pe 1961, adică în paralel cu 1960 cu 1,378 miliarde mai mult.

Pentru învățămînt: 4,155 miliarde, pentru asigurările sociale: 3,745 mi- liarde.

Iată că trecînd prin procesiua impunătoare, dovăditoare și promițătoare a cifrelor, a cifrelor proiectului de buget, am înfîlînit pe cîmpul uriaș al viziunilor, poezia ci- frelor — poezia cifrelor din proiectul bugetului de stat pe anul în care am pornit.

Cum citeam acea pagină de ziar în care este imprimat Raportul, am a- avut viziunea nu a unei pagini, ci a unui ecran urias, care se dezvolta ne- ștersit, transformîndu-se în murele e- cran al realității, într-o hartă ideală a patriei. Pe acest ecran, pe această hartă vie, cifrele deveneau noțiuni di- namice, vii. Ele intrau în cuprînsul elementelor, dilatau simbolurile, de la esență la volume și forme.

Ecranul ne arăta tuturor, dincolo de cifre, realitățile, viața în mers pe care o mijlocau aceste înșirări de cifre. Toți au văzut marea poezie a cifre- lor, cuprinsă în Raportul proiectului de buget. Am văzut acolo, pe harta patriei, realizările de ieri, pînă în pra- gul lui 961. Am văzut cele păpîrtii cu privire, cu pașii noștri. Cartierele noi; orașele noi; uzinele; fabricile noi; termocentrale; baraje; marea din culmea munților; marama albă care a pornit ca o șosea lunară din casa țirelor de paing de la Săvinești, pentru înveșnîntarea domniilor nunci- ii de peste toată întinderea patriei din fabrici ateliere și ogoare. Am vă-

zut acea suită de 2.500.000 de ma- nuale școlare gratuite, pe care dacă le-ai descompune în file, ar fi o ninsoare amplă de pagini cu lumină deasupra conștiințelor noi, a oamenilor de mîine. Am văzut, ca într-un vis rîzîntul zecilor de mii de tractoare, de semănătoare, de com- bine. Mergeau singure, fără șoferi și conducători, mîinate de acea poezie dinamică a cifrelor. În urma lor, ve- deam cum țerea din pînînt marea de aur a viitoarelor recolte. Toate acestea care deridă din drum spre fericire în- seamnă dezvoltarea sectorului socialist al agriculturii, îmbunătățirea necesite- rilor a condițiilor tehnice, dezvoltarea producției bunurilor de larg consum, creșterea sistemului a puterii de cumpărare a celor ce muncesc, creș- țerea condițiilor de viață și de muncă, creșterea zămbetului unanim în fața unei hărți uriașe a realităților, care se împlinește, se dezvoltă, se lasă strălucită, urmărită, în toată plîm- bătatea frumuseții ei grandioase, în ritm de realizare și în devenire viitoare, sînd în fața privirilor umanității, ca un exemplu al lagărului socialist, exemplul unei patrii socialiste, unde poporul e stăpîn pe uneltele sale de producție, pe conștiința sa, pe rodul muncii lui, unde toți — tehnicienii, agricultorii, oțelarii, zidarii, studenții, artiștii și poeții — pot citi în jocul, în suita cifrelor proiectelor bugetelor de stat ale fiecărui an, marea poezie a cifrelor, transformate în acțiune, în muncă, în realizări, în roade de care se bucură întregul popor adăpat la izvoarele unei duble naturi poetice a elementelor: poezia muncii care se înmănunchiază firesc în marea ele- ment al poeziei.

Radu BOUREANU

„Răgas” (Fabrica de ciment de la Bicaz)

Foto DAN GRIGORESCU

Insemnări la începutul de an literar

Belșugul cîmpului unui an întreg îl socotim la sfîrșitul toamnei. Atunci măsurăm hambarele, pivnițele, pătu- lele, coșoarele. Roada viitoare așteaptă undeva în țărînă, așo unde a fost aruncată sămînța așteaptă în taini- lele rădăcinilor de copaci, prin care vor ureca sevele datătoare de putere ele frunzelor și florilor din anul care va veni după ce se vor ridica pezele; așteaptă și în boabele care stau în magazi, pentru ca abia primăvara, să se cunune cu darni- cămînt. Între belșugul unui an concluzie prețioasă; literatura anului 1961 este rodul muncii de adîncime, al îndrumării de fiecare zi, desfășu- rate de partid între scriitorii, în edi- turi, la publicații, cu un an, doi și mai mulți înainte; ca ploaia binefă- cătoare și ca sevele pămîntului, pădu- rea au hrănit-o succesele oamenilor muncii din acest an și din anii anterio- ri. Le spun acestea pentru citito- rii care se desfată pe paginile unei cărți noi și se gîndesc cu prietenie la autorul ei. Cititorul acesta să știe că, în acele clipe, scriitorul care a migălit convins cu cuvînt cartea pe care el o are în mînă, este de mult aîndat în truda la o altă carte.

Le spun acestea poate cam lung și neîndeminatec, pentru a ajunge la o concluzie prețioasă; literatura anului 1961 este rodul muncii de adîncime, al îndrumării de fiecare zi, desfășu- rate de partid între scriitorii, în edi- turi, la publicații, cu un an, doi și mai mulți înainte; ca ploaia binefă- cătoare și ca sevele pămîntului, pădu- rea au hrănit-o succesele oamenilor muncii din acest an și din anii anterio- ri. Le spun acestea pentru citito- rii care se desfată pe paginile unei cărți noi și se gîndesc cu prietenie la autorul ei. Cititorul acesta să știe că, în acele clipe, scriitorul care a migălit convins cu cuvînt cartea pe care el o are în mînă, este de mult aîndat în truda la o altă carte.

an și ale celuialt. Noile cărți germi- nează și cresc odată cu cele care apar. În ziua în care se încheie anul calendaristic 1960, tipografiile imprimă cărți care vor apare în ianuarie. În martie, în iunie și chiar în septem- brie — acestea din urmă, cărți care se tipăresc în condiții mai com- plicate, din cauza planșelor. Publica- țione fac bilanțul unui an, dar acesta a fost încheiat de redacții și scriitori cu trei sau patru luni înainte.

Mediul muncitoresc al uzinei, al șantierului, trăiește în mai multe ro- mane. De exemplu și în romanul lui Marin Preda, „A treia lună a primă- verii” și în „Gablonz — magazin universal” de Ūry Benador, în capi- tole compacte, deși romanele au în centrul lor alte probleme — primul destîmî un intelectual în perioada 1952—53, al doilea viața unor oameni necăjiți și a celor ce-i exploatează, întîmplările începînd în 1948 și răsū- cindu-se brusc către 1920. Dar sînt și romane dedicate exclusiv munci- torimii și vieții ei în ani noștri, ro- mane ale eroismului românesc: „Hunedoreni” de Nicuță Tănase. „Anii tineri” de Nicolae Tic, „Acele zile și aceste nopți” de Teodor Mazilu sau „Dunărea revărsată” de Radu Tudoran.

Tot muncitorilor, dar în condițiile luptei împotriva exploatării, a răz- boiului, le sînt dedicate romanele „Minerul de la Jiu”, de Nicolae De- leanu, „Pe muche de cuțit” de Mihai Barbu și „Dintre sute de catarge” de Haralamb Zîncă, primul plasîndu-și acțiunea în îndepărtatul 1918, celelal- te trei în 1911, și avînd în centru muncitorii ilegaliști. Pentru cititorii care au citit și în 1959 romanele lui Mihai Beniuc și Eugen Barbu, pur- tînd același titlu, trebuie spus că amîndouă aceste romane se vor întred- gi, cel dintîi continuîndu-și desfășu- rarea pînă în 1944, la 23 August, cel

AUREL LIQUIDI

„Ziduri în întrecere”

- tineri (pag. 3)
- adulescu (pag. 4)
- (pag. 4)

MAI ÎNTI ROMANELE

De ce mai înti romanele? Pentru că mai cu seamă aici comparația li- teraturii cu pădurea este potrivită. Elaborarea lor a început mai demult

și este ajunșă acum la capăt, sau poate îi socotită încheiată.

1960 a fost un an cu multe volume de nuvele, schițe, reportaje — ceea ce numeam mai demult, „genul scurt”; 1961 se anunță îmbelșugat în roma- ne. Începutul îl fac cărțile care au ieșit în librării chiar în ultimele zile ale anului trecut, deci care vor li sub ochii cititorilor, firesc. În cursul lui 1961. Mă gîndesc la romanele lui Zaharia Stancu, „Clopote și stru- guri”, „Printre stele” și „Carul de foc”, primele din ciclul „Desculți” pe care autorul îl anunță alcătuit din 12 volume. Mă gîndesc de asemenea la romanul lui Alecu Ivan Ghilia, „Teșie- rea din apocalips” și la „Oțelul” de Constantin Chirăță, primul din viața satului actual, al doilea despre munci- torii metalurgiști. Va urma numai- decît, în aceste zile care deschid noul an, un roman al Luciei Demetrius, „Primăvara pe Tîrnave”, închinat unui sat în care se petrec adînci pre- faceri socialiste.

Asadar iată reprezentate, chiar prin aparițiile unei singure jumătăți de lună, principalele direcții ale roma- nelor în anul abia început. Din cit se poate spune acum, aceste trei direcții vor li destul de echilibrat populare de aparițiile anului 1961, ceea ce înseamnă că tematica actuală este puternic dominată în literatura noastră ocupînd spațiul a cel puțin două treimi din numărul total de pagini ale romanelor. Așa cum tot aici, în domeniul nuvelisticii, situația este încă mai favorabilă lucrărilor care își extrag subiectele din faptele epocii pe care o trăim,

(Continuare în pag 6)

Mihai GAFIȚA

567250

CONSTANTIN CHIRIȚA: „Oțelul

La un an după „Intîlnirea” Constantin Chirița se prezintă în fața cititorilor cu o nouă carte, deosebit de interesantă și actuală. „Oțelul” înfățișează aspecte din lupta siderurgicilor pentru sporirea productivității muncii.

Romanul „Oțelul” a fost conceput ca o suavă biografie, expuse pe capitole, ce vin să contopească în cadrul aceluiași conflict. Divergențele de caracter și menită să demonstreze că confirmă frînca unității politice dintre muncitori, patriotismul lor, devotamentul pentru cauza partidului. Construcția are și un dezavantaj: nu sînt sudate suficient episoadele acțiunii, iar unele dintre ele sînt și gazetarice, conflictul nu ori se subiază.

TUDOR POPESCU:

„Un băiat privește marea”

Viata lui Ion, eroul primului volum aparținând romanului lui Tudor Popescu, este asemănătoare cu a majorității copiilor de acum 20-30 de ani, luptînd pentru existență în mijlocul unei societăți indiferente sau chiar ostile.

Deficiențele de compoziție, însuși clienta selectare și structurare a materialului înfățișat, dau un caracter hibrid eroului. Totuși, talentul de povestitor al lui Tudor Popescu creează episoade reușite în care îngustate copiii se îmbină cu o anecdotică savuroasă comică ori dramatică.

Volumul „Cîntecele inimii de Mihai Beniuc, apărut la Editura Războiului, se află în librării.

Un poem al certitudinii

În poemul „Spectacol în aer” publicat în „Vieja Românească” 10 ca și în alte creații lirice ale lui Cassian confesiunea nu degeneră în anecdotic comun sau în metafizic sentimental. Eufonie și luciditate, Exerțarea erotică se supune gândului fără să-și dă din intensitate, ba chiar dimpotrivă.

Sorin ALEXANDRESCU

Biblioteca școlară — periodică

Editura Tineretului făgăduiește ca începînd cu anul 1961 colecția Biblioteca școlară să apară periodică la 15 și 30 ale fiecărei luni și va beneficia de o prezentare grafică superioară: copertă înaltă, format elegant și portabil, un portret al scriitorului editat. Iată titlurile lucrărilor care vor apărea în prima și luna: I. L. Caragiale — „O scrisoare pierdută”, Gr. Ibrăcescu — „Lăptăria din Moldova”, G. Asachi — „Scrisori alese”, Dușu Zamfirescu — „Poezie și proză”, A. Bacalbaga — „Fecioară”, „Proza — Contemporanul”, Al. Vlașcu — „România pitorească”, Fr. Șchiulea — „Măști și subreț”, I. Neelade Rădulescu — „Zburătorii”, Nic. Bălcescu — „Stăruia socială a muncitorilor”, Agari, Kridov — „Făbule”, I. A. Băscărescu — „Pagini alese”.

Riscurile metaforei

Sînt ce înșuguri au căsute pentru poezia Constantin Abăluță? În primul rînd „zimbec” — ceea ce la urma urmei, ca metaforă, se poate accepta cu ușurință, lată însă ce afirm în continuare: „Căsele par să se streză după un suptor îndelungat și își focază cu putere în soare, să se dezmorească / palmele zidurilor albe”. Dar lucrurile nu se opresc aici, în momentul în care copacii și oamenii / (asadar și copacii n.r.) mergînd cu toții în aceeași direcție, cu pasul sigur și netentat, înaintau / spre fericele”.

Sfaturi pentru creșterea copiilor

În revista „Femeia” nr. 12, C. Sandu scrie despre un fel de schemă moralizatoare, „Autoritatea învîtorului și familia”, din sfaturi părinților în vederea unei creșteri a copiilor.

Poezie despre Bicaz

Un poem despre Bicaz publicat în „Contemporanul” nr. 53, Geo Dumitrescu: „Toast pentru Bicaz”. Versul sonor, imaginile de anvergură, sînt folosite de poetul Geo Dumitrescu cu discernămint. Lumina Bicazului va pătrunde în casele oamenilor, înnobindu-le și, pînă și obiectele neînșufletește vor simți proaspăta boare electrică; „...brazi ușilor și ferestrelor, stejarul și fagul, dulapul și-at meșei și-at scaunelor, / telexul, casetel și scrisorii...” Cînd poezia se lasă însă antrenat de un fâș patetic, tonul devine manșet, scîr, fără putere de expresie, și oarecum digresiv în asociatelor forțate sau convenționale: „Comunarul electric” — „veste albastră”, „bivol al înmucuricului”, etc.

Sfaturi în versuri pentru gospodine

Vreți să știți cum să vă apărați bucatăria de mîna de murdărie? Nîmce mai simplu! Citîți poezia „Musca la mîna de David Florian”, „Flacăra” nr. 51. „Musca dăc-o mîna pie / Nu mai lase, nici o mică / (dulcașă liniștire) / Dar e oala mai ferită / De o țîl acceptată” (originală remarcă).

MIHU VULCANESCU

„Pe șantier”

cașările

VERONICA PORUMBACU:

„Pagini din Coreea”

În „Pagini din Coreea” — culegere de reportaje — Veronica Porumbacu uzează de resursele poeziei. Relatările despre oameni, fapte și locuri, amintite de elocvența versului, căci înțelegerea exactă nu stînjește efluxiunea lirică stîrnită de prietățile Coreei. Suferințele războiului, încă viu, transpar în imagini puternice.

Spectrul ororilor a distrămat peisajul de legendă al Coreei muntor de basmi și diamant. Nu se evocă anii marilor prădăciunilor. Poniul de japonezi, jaful mormintelor străvechi, bogate în aurul podobolilor, a fost sfîrșit de yankeii (reportajul „Despre politica mormintelor”). În 1950, în urma cuceririi imperialiste, străzile, orașele rămăseseră pustii. Viața Coreei se mutase sub pînînt. Barbații Coreei continuau lupta în adăposturi subterane. Lată vestigiile luptelor. A mai rămas din bogățiile vîntului și pîdurilor, într-un muzeu, trunchiul ars al unui pin, unul dintre cei trei copaci care au supraviețuit bombardamentului în munții din împrejurimile unui oraș. A mai rămas în picioare o singură mîndrărie din lemn, unde un călugăr se ruga pentru îndepărtarea calamităților războiului („Încep cu sfîrșitul”).

Cînd mijloacele reportajice nu mai sînt îndestulătoare, poeta recurge la forța de sugestie a versului. Sîrma ghimpată e hotoi în trupul sfîșiat al Coreei, simbolul durerii poporului desprîrît: „Între mine și tine e hotoiul ghimpat al fazei, / Între mine și tine — spinii sîrmei ghimpat / Între mine și tine — granița minelor rămăse-n pînîntul, / frumuseți în ramă de sîrmă ghimpată! Dar Coreea de Nord e acum fura lăunilor arii de orez și a munții de reconstrucție. Nostind aspecte ale luptei pentru războiul economic autoarea selectează cu precizie detaliile: ridicat din ruine, orașul Hyunam devine un port la mare; în Hyunam s-a construit cu ajutorul sovietic

cea mai mare fabrică de îngreșăminte chimice din Asia. Energia electrică, principala bogăție a țării, sporește datorită construcțiilor cascadelor artificiale, iar împletirea subterană a fluviilor în tunele asigură irigația surselor. („Lîna din piatră, tunele de apă și eroi în pantofi de tenis”). Specialiștii tehnicieni, veniți din toate țările lagărului socialist și noua intelectualitate din R.P.D. Coreeană formată în mare parte pe băncile universităților din Moscova, București și Berlin — sînt un indiciu al frăției și solidarității internaționale a popoarelor („Coreea, un stat al solidarității”).

Pictura preivelișilor în care natura îmbracă haina legendei și a mitului păgîn, inspirînd neprețuite opere de artă muzicală și decorativă, se realizează cu sensibilitate („Intermezzo”). Chiar vechile povești folclorice sînt invocate în sprînzirea datelor reportajice: Poveștea țelai care se aruncă în valuri pentru a-și salva tatăl și împîlărită jermecăuțului Cui-Hian conținea textul, potențe poetice. („O poveste clasică”).

Insemnările Veronicăi Porumbacu se înscriu printre reușitele volume de călătorie ale scriitorilor noștri.

Sinziana POP

IRIMIE STRAUȚ:

„Drumul spre ziuă”

Schitele și povestirile pe care le reunește volumul de debut al lui Irimie Strauț, relatează toate evenimentele unei greve a muncitorilor Valea Jiului, în anii întrecuți ai explotării capitaliste. Disponerea în volime a schițelor urmărește să puncteze etapele desăsurării grevei. Astfel, primele bucați din volum descriu lăza pregătitoare (în „Fluturășii”, un tânăr mîier, urmărit de jandarmii, salvează „fluturășii”, un pachet de aligse-manifest). În cea de-a doua povestire, prin eroismul unui comunist, Ioachim Luca, sint salvăți membrii comitetului local de partid, înfrunghii în ședință, în podul unei colibe. Într-a treia povestire un lînăr utesc leagă de hornul înalt al uzinei electrice cămașa sa roșie în semn de solidaritate cu minele răscolite („Steagul”). În sfîrșit, în „Achim” asistăm chiar la momentul grevei muncitorilor care luptă pentru drepturile lor.

Auturul folosește cu predilecție tehnica portretului. Se reține dintre personaje figura lui Achim, grădîr, om cu o confuză înțelegere a evenimentelor dar care, atunci, cînd i se cere să-și servească stăpînii, transportînd leșurile celor toși, refuză și trece, firesc, de partea clasei sale („Achim”).

Piesa de rezistență, care dă și titlul volumului, este „Ducîndu-se ziuă”. Povestirea, de dimensiuni mai mari, descrie acțiunea de salvare a unei tipografii clandestine, aflată într-un vechi gang subteran al unei mine părăsite. Cunoștinșii și resursele, autorul construiește întreaga bucată cu mijloacele portretului, realizînd profilul unuia din cei mai vii și autentici eroi ai cărții, bătrînil comunist Vitoșin. De-a lungul peripețiilor nenumărate care se ivesc în acțiunea de transportare a „bostonului”, Vitoșin este, rînd pe rînd, imunităților, prieten, imbold, exemplu de voință și dirigenț pentru cei doi utesciși care-l însoțesc. Paginile care zugrăvesc ceaurile petrecute de cei trei eroi într-o galerie suprată sint de un dramatism de bună factură. Există însă în nurela lui Strauț și pasaje în care epifonia slăbește, tonul devine factice, grija față de înfrîntarea eroilor mai slabă.

Volumul „Drumul spre ziuă” atestă calitățile reale de prozator și o bună cunoaștere a faptelor de viață tratate. Uneori însă firul epic slăbește sau se rupe chiar, apar lungimi, fraze declarative; personajele își pierd atunci conturul, caracterele lor suprapunîndu-se schematic. Autorul trebuie să depună eforturi pentru a-și nuanța mijloacele scriitoricești de care dispune și care fac dovada unui talent real.

Nicolae BREBAN

CRONICA LITERARA

CEZAR BALTAG: „Comuna de aur”

Acum cîțiva ani, cînd a debutat în presa literară, Cezar Baltag era un adolescent timid pînă la rigiditate. Gesticula puțin, cu o sobrietate impusă, avea țăreri lungi, în spatele cărora însă puteai simți o receptivitate vibrantă, proaspătă. Aparanța rezervată, uneori chiar crispată, era contrazisă de pilipirea candidă a privirilor, nemodificată de lentilele ochelarelor, în dosul cărora ar fi paralizat în relațiile cu oamenii (avea probabil impresia că elanurile lui, selea lui de puritate ar deveni manifestate exterior, cam ridicole) — el găsea în poezie o adevărată eliberare. Mișcarea bruscă (de parcă ar fi trebuit să învingă o rețineră) cu care-și înlîna un manuscris, contrasta cu lîmpezimea rotundă a versurilor, așternute pe foaia de hîrtie. Maturitatea timpurie a expresiei nu devenea o piedică în calea măturării unui entuziasm juvenil care, filtrat prin imagine, prin percepția poetică a concretului, se îndepărta de exprimarea convențională, gesticulatorie și grandilocventă. Dimensiunea candorii era prezentă în versurile din acea vreme: „Strugurii dorm în aceste păsări / îngărdite în culbul moale și verde al grății / Înzete dorm ameliile de fierbinția vinului / care are să vină / Dorm toate gîngăniile pînîntului... / Doar undeva, / sub pielea înă / broboanelor de sudoare / a vinului, pînîntului și apei, / se zbate ceva amîntor și cald, / ca singele fecioarelor istovite, / Mîine fecioarele vinului / vor dansa împrejurul luminii / și trandafirii își vor deschide petalele / în ritmul dansului lor.” (În „Anul culesului” — 1957). Acest „dans împrejurul luminii”, era un dans al bucuriei și al plentitudinii. Timiditățile sau crispatăle adolescentului nu-și aflau loc în poezia sa.

Evoluția lui Cezar Baltag a fost rapidă și semnificativă pentru direcția eforturilor creatoare ale generației sale: explorarea sensului comunist al existenței. În raport de el, Cezar Baltag s-a definit ca un poet al luminii, al marilor incendii solare — simboluri ale înțelegerii, participării patetice, entuziasmului lucid. În prefața volumului Comuna de aur, Paul Gheorghiu discută această latură delimitatorie pentru personalitatea poetului scria: „Lumina nu este la tîrziu poet o imagine sau un motiv poetic, ci expresia vibrației sale secrete, iradiația tinereții viguroase și pure, proiectată în viitorul comunist. Așa se explică, între altele, circulația luminii în plante și oameni, sevă transparentă și transfiguratoare...” Firește, simbolizarea luminii nu e nouă. Ceea ce aduce însă nou Cezar Baltag e o mare capacitate de trăire poetică a semnificațiilor ei, includerea ei în realitatea imediată a simțurilor, a trupului, și apoi prin extindere, în toate manifestările biologice, lîpsește — deși nu todeauna — ostentativă generalităților raretate în alegorie. Lumina e asimilabilă, în întreaga ordine naturală: „Cregile sînt în vinele lor cașale / își ung cu ale mădușare, / îl dopesce în singele lor vegetal / îl adună în inima tare a lemnului, / luncindu-l în albi de somn fluide și pur, / în tuburi lemnoase de orgă vie, / Ascultă arzînd pe umeri apelor, / pe templele văzduhului, / pe pîntecul humei / zbaterea densă și sonoră a soarelui / simfonia luminii cîntă din flaut în ritmul dansului lor.” (În „Anul culesului” — 1957). Acest „dans împrejurul luminii”, era un dans al bucuriei și al plentitudinii. Timiditățile sau crispatăle adolescentului nu-și aflau loc în poezia sa.

— evocare a copilăriei ucise de război — ar putea fi citat în sprînzînd afirmației de mai sus. Aici nu există o singură viziune, căreia imaginile să i se subsumeze spre a-i da unitate și pregnanță, ci o succesiune de viziuni, haletice, pe care poetul le încheie în câteva versuri, într-o strofă pe fiecare. Alăturarea lor e justificată doar de tensiunea unei același trăiri, nu și de o concepție arhitectonică. Estetic vorbind, fragmentul, într-o astfel de împrejurare, poate căpăta și valoare independentă, iar poemul nu se sfîrșește decît pentru că autorul și-a epuizat, pentru moment, resursele inspirației, continuarea lui pînă în finele imaginii la infinit. Desăsurarea rapidă a viziunilor succesive e surprinzătoare. „Eram nevroșimil și inocent altor, / Înmugurire pură de cald și de lumină, / Și nu știam că bolta își scutură în noi, / Cirpe de foc din vasta-i crinolină, / Mărăcoase vin țuri tremolizînd eterul / Imi înceau surisul într-o oglindă rea, / Mureșul lumina și frunzele și cerul / Și illeici de singe dansau în mîntea mea, / Omizile coloane curgeau verzi și lent, / Din ceturi hanșate și de la Rhin ivite, / Și horeția pădurea rînduindu-și violent / Bandajul roș al frunzelor strivite.”

Ideile majore ale vremii noastre, întîlnind-se toate în idealul Comunei, stimulează neîntreprinsă imaginația poetului. Una din laturile celei mai interesante ale poeziei lui Cezar Baltag o constituie reflecția asupra timpului, nu numai în aspectele lui imediate, dar și în cele de ordin mai general, cu implicații filozofice. Sensul fundamental al timpului (pentru a-l realiza e nevoie să înfrîngi timpul, să-l domini), — e viitorul; „Cît de marî simțem, cît de marî / Timpul nu putea să ne mai încapă, / de aceea l-am spart / și am intrat în viitor”. Viitorul comunist exercită o imensă putere de atracție, și „amagnetă poli”. „Ne smulge viitorul. Lumina lui ne soarbe / Cu buze de jîrlec din lîmce cu pas grozî / dar dacă timpul reprezintă prin înimînța morții individuale, o condiție tragică — „Ninge peste ani neaua vremii multă, / Colbul măcinat al altor veacuri, / Peste vremei căzînd, în culori le-mbracă / Sure-albastre /

Decamdată acest viitor e doar anticipat de imaginația efervescentă a poetului, care intuiește, în imagini de mare plasticitate, devenirea: „Te-nalți deci. Viteza ne desparte, / Și cu te-ard acum transfigură / În alte epoci, sigetînd departe, / Cu ritmurile care-n coaja lumii bat. / Și în frenetice puls zilnice în timpul / Semne de lucr din evi anterioare. / E vară-n lăunul. Ochiul mi se umple / De lumî în devenire și vilvorî. Există la Cezar Baltag un optimism fundamental (de loc

simple, pentru că e rodul unei debateri interioare autentice și patetice) — un optimism al forței și al certitudinii comuniste, care vadește adinea adezione a poetului la viziunile noastre. Romanticismul lui Cezar Baltag e al visului intens orientat spre viitor. Meditația lui asupra destinului umanității aunge la iza siberiană, omul și pînă cosmic. Înconjurat de zări lîmpezii și sorî, omul va fi lîmunit egal din toate părțile, fără umbră (care semnifică, după cum scria prefațatorul: „tragica ambiguitate din trecut a naturii umane, pînă acum prînsă în tre idealul infinit și nepuțuina de a se smulge legilor fizice”). „Voi privi cum toate zilele întînd / Braze lîmpezii, cîntă albul meu contur, / Trupul zvelt, lumina sorilor vinid / Mi-l va înunda jur-împrejur”. Lîmpezia spațială, dependența de gravitație vor fi considerate străvechi lîmpezii, deșape: „Învăluind din goana lucerilor bălani / În jarul fără margini, bil-ielei mel se-adapă, / Cîci să răzbum mi-sele mile de ani / Cît am țigrit țărîna sub țâpi, pînă la groapă.” (Imaginea bivoliilor interaestral pare totuși nepotrivită într-un asemenea context.) Poemele despre viitor („Timpul”) sînt orintate cele mai bune pe care le-a scri Cezar Baltag. Ele dovedesc aptitudinea tîrului poet în direcția poeziei de meditație și circumscrisu exact factura romanticismului său (Cezar Baltag e un hugolian mai concentrat, cu experiența mijloacelor de expresie moderne).

Desigur, nu vrem să emitim here decalci de valoare hazardate. Cezar Baltag e încă la începutul drumului și deși avem încredere în talentul său, trebuie să arătăm că, în a-și da adevărata măsură, sînt necesare din partea lui eforturi serioase. Volumul său de debut conține și poezii convenționale, plate („În lîmpe uzine”, „Angajament”, „Volumul meu”, „Să nu renască o nouă revoluție”, „Comuna de aur”) pe versuri sau strofe remarcabile pot înfrîngi și destul fragmentar o discursivitate retorică, expresivă la un poet care știe arta de a trăi, doar prin lipsa unui creator susținut, prin eroarea „Considerat în ansamblu, volumul Comuna de aur, e mai mult decît un debut”. (Citește și „Cîntecele inimii”) Personalitatea în lîmpe, marcată, și avem siguranța viitor nu îndepărtat se vede a cele trăsături care acuză neclare în fizionomia sa.

Matei CAL

De dragoste

Ciclu din volumul în pregătire
cu același titlu,
de CICERONE THEODORES

Stau desculțe în zăpezi
De fi-e milă să le vezi.

Ori nu vor să intre-n casă,
Ori vro teamă nu le lasă,
Dar de-ai fi cu mine-aci
Poate tot ar îndrăzni.

CUVÎNTUL CARE GEME

Cuvîntul care geme,
Mai lasă timp să treacă,
Nu-l spune prea devreme,
Întîrzie-l o leacă.

Pierdută deodată
Și vișorului pradă,
O creangă sfîșiată
Întîrzie să cadă...

Mai las-o să te cheme
Zbătîndu-se-n neștire,
Nu spune prea devreme
Cuvîntul despărțire.

NICI DRAGOSTEI

Așa cum tunet pentru tunet nu ceri,
Așa cum ceri pentru recoltă, ploaie,
Pe arătura sfințită să se-ndoaie
Belșuguri mari de spice și de lujeri, —

Așa cum buruienile, ciulinii,
Tu nu le lași să năpădească stratul
Și nici nu-ndeși să crească zarzavatul
În inima grădinii, unde-s crinii, —

Așa cum pentru grîu nu-i veste bună
Cînd zbirnie, răstîtă strună, vîntul,
Dar ce frămîntă în adînc pămîntul.
Adînc și-n el, ca-ntr-un ghioc, răsună.

Nici dragostei nu-i place să cultive
Stridența declamației festive...

SEARĂ DE IARNA

Numai presuri peste șesuri
Șoapte fără înflesuri,
Numai furi peste păduri
Zvon de aripi și conduri.

Stau, de-aseară, două stele
Tremurînd la giurgiuele,

ARMURA

Străin, surîsul reptîlin
Mai mușcă și mai doare încă.
Mai scoate picuri de venin
Privirea rece ca o stîncă.

Dar lacrimile sînt mai tari!
Mai arzătoare ești, mai pură,
Scăldată-n ele cînd mi-apari
În orbitoarea lor armură.

NIMICURI

Revăd muzicale nimicuri banale,
Îmi umplu odaia, le-ascult și le caut:
Îmi cîntă — atîns de mîinile tale —
Din nai, din vioară, din flaut.

NEÎMPLINIRE

Cuprinde-i pieptu-n care uriașe
Oceanele iubirii respirară,
Aprinde-n ochii-i jaruri pămîzașe
Ori împrunută iernii primăvară,

Zadarnic! Fastuoasă arătare
Ce-ți plămuisse din cenușă visul,
Cu-o mie de tentacule-arzătoare
Restitue cenușei paradisul.

DESPĂRȚIRE

Nocturnă, nemîtosă,
Fognirea le-auzeam
Hîrtiilor pe masă
Și frunzelor la geam.

T U

Sfiosul mugur și toiagul sfetnic
Și iarba crudă și cutargul ordn
Și primăvara-mi caldă și furtun
Ești tu, ești lingă mine, totdeauna

CENTAURUL

Pămîntul plutește cu noi ca un
Războiul centaur
Mai urlă în slavă,
Poruncă din sclavului faur
Să-i vindece iarăși copita bolnav
Fierbîntă să-i toarne mocirla de
Potcoabi.

Zadarnic! A sclavului însuși fus
Săgeata
Stăpîni cel vechi de stăpîn înțeles
Curînd — și mormîntul mocirla
E gata.

O, numai împreună
Am ști la ceas tîrziu,
Hîrtiile ce sună
Și frunzele ce scriu.

Trec stelele în zale,
Călări, peste hîrtii...
Hîrtiile sînt goale
Și frunzele pustii.

Acoperă-te lună,
Nu-mi spune, ceas tîrziu,
Hîrtiile ce sună
Și frunzele ce scriu.

SUSPINUL

Suspînul tău, iubită,
Ce bine fi-l păstrezi:
O perlă tînuită
Cu licărele verzi...

Ca din ocean voi scoate
Frumosul tău suspîn
Pușin zadarnic poate
Și prea tîrziu, pușin.

Desene de EUGEN MIHAI

Primă, iubito, bătrînul centaur:
Copii-e-n singe și spaima îl prinecă,
Vai, iei o mocirlă de aur
De-așam nu-l mai vindecă.

Pămîntul plutește cu noi ca un pl...
Amurgul — e-o lespede-aprînsă ca zău
Și rîu, se-ncaută-n mocirla-i de aur
Războiul, centaurul.

VINURI DE VALEA CĂLUGĂREASCĂ

Au trecut numai câteva zile de la Anul Nou pentru care, printre alte provizii trebuincioase, gospodarul se oprește în dreptul boboacelor cu vin, gustă și chibzuiește, mai gustă odată și apoi, quasi-hotărî, alege. Și are din ce alege. Tîra noastră se bucură de podgorii vestite. Mai serios, mai în glumă, am putea spune că în țara noastră, multiplele podgorii imprimă caracterul vinurilor de la etnografia locurilor de baștină. Așa, de pildă, vinurile moldovenești, în frunte cu Cotnarul, sînt molcome ai domă frazelor lui Neculce și Sadoveanu, au ceva din blăjinitatea moldovenească. Dimpotrivă, vinurile de la Ardeal, în special cele de pe Tîrnave, au asperități de istorie transilvană cu răscornă și revolte. Drăgășanii și Segarcea aduc cu sine dulcea limbuție a olteanului și au un duh șiret specific locului. Muzfatarul este orientat la gust, oleos și dulce, cu buchet pestriț, cum pestrițe sînt samănțele care se întînesc în Dobrogea. Ar mai rămîne, din geografia vinurilor noastre, Valea Călugărească, adică tocmai marea crămă de care ne ocupăm. Muntească și subcarpatică, așezată în imediata apropiere a sondelor petrolifere, această regiune dă, ca specialitate, „a casei”, un vin negru și gros, un veritabil lîlei al ciorchinilor. Pămîntul din care se ivește viața de vie e feruginos, iar fierul favorizează cu precădere vinurile de purpură și întineric. Faptul este verificabil și în Gruzia și, mai cu seamă, în Crimeea unde vinurile de „piatră roșie” au cîștigat o mare faimă. La fel „Burghundul” și altele.

nu Cotnar. Discutabil sau aproape sigur, Cotnarul e din stîmpelele din Tokaj. Matei Corvin trimisese lui Ștefan Voievod câteva mîldițe, și un podgorian vestit, un oarecare Volnar Ianoș, Alădălele însă au dat rezultate cu mult mai bune decît în solul pustei, copia depășind originalul. Așa s-a întîmplat cu Rieslingul italian, cu Cabernetul și Merlotul francez, cu Tramierul nemțesc, și cu celelalte specii (Pinot negru și cenușiu, Aligoté etc. au dat rezultate cu mult mai bune ca în solurile de baștină). Dintre soiurile autohtone a rămas mai cu putere Babeasca, vechi vin moldovenesc, care a rezistat eroic filoxerei.

Fără să adevărată istorie a vinurilor ar trebui începută de la tateea Noe și nu fără titl. Podgoriile „Dealului Mare” în care este plantată și stațiunea despre care vom vorbi, aparținuseră fanarioților și mai apoi unor călugări greco-orientali. Da aici și numele „Valea Călugărească”. Ultimele hardughii ale foștilor ghedeoni au fost dărîmate

Reportaj de AL. ANDRIȚOIU

cu doi ani înainte, cedîndu-se locurile cîădîrilor moderne. Nu prea aveau caracter istoric niște cîădîri în care, la umbra crucii răstîgnîntului, se cheșiau copii.

Distruse de filoxera naturii și de aceea a burgheziei, villele trebuiau restabilite. Mai întîi trebuiau scoase de sub tutela marilor proprietari care le comercializau mai stupid decît în „Père Goriot”. Niște surori hrăpărețe stăpîneau hectarele Cotnarelor. Într-una în posesiunea statului, podgoriile au fost întîns, selecționate, populăte cu soiuri nobile, exploatare științific. S-au creat și cîteva combinate ultramoderne dintre care unul, la Valea Călugărească, este dotat și cu o stațiune experimentală. Stațiunea experimentală viticolă „Valea Călugărească” (I.C.H.V.) viticolă, din 1950, toate soiurile raionale ale regiunii. În vinotecă ea posedă 400 de tipuri de vin. În anul 1959, luna februarie ziua 18, s-a bătut în pămînt, de către actualul director Laszlo Iulu primului lăris al Combinatului. Calculele au durat puțin. În 23 aprilie s-a turnat prima țergă de beton, așezîndu-se, la temelie, un butoiș de vin roșu. Butoișul a fost așezat de doi muncitori: Constantin Grigorescu și Constantin Vasile, dintre care astăzi, primul este student iar al doilea muncitor de înaltă calificare.

După șase luni de la baterea țergurilor a intrat în funcție întîiul sector. Era iarnă (6 ianuarie) și vinul se cerea la mese fierț cu scortîșoară. La 1 octombrie, intră în funcție o secție întreagă, și înecul cu înecul, celebrat. La sfîrșitul acestui an dau randament toate secțiile, iar în anul care vine se vor îmbuteia nu mai puțin de 2.000.000 de sticle. Și toate cu vin de viață nobilă.

Asemenea combinate se vor ridica pretulîndu-se în țară, ete venind în ajutorul măiestriei vinificatorului și acoperînd toate nevoile interne și externe ale țării.

Să vizităm Combinatul. Prima impresie este aceea de farmacie. Doar ici-colo, pe cimentul lucios, urme de sticle, rotunde ca o ștampilă, urme pe care nici peria cea mai aspră nu le poate înlătura. Mirosul îmbată, sticlele și sistemele limbice. Se aude, din cînd în cînd, un susur dulce ca de la o crămă apropiată.

Întărîm în prima încăpere în care se fermentează și se prelucrează mustul, înfîlîndu-ne aici cu doi termeni, unul străvechi: linul, și celălalt modern: decantarea, ambii la fel de lirici și de vioși. Printr-o mișcare succintă și elegantă o mașină desprinde boabele și aruncă de-o parte ciorchințele. E o măsură de precauție igienică știut fiind că ciorchinii conțin tanași. De aici mustul trece în cisterne gigantice (de cîte două vagoane cisterne) emalate pe dinlăuntru și înstruite pe dinafară. Aici vinul părăsește vechea metodă de prelucrare, refrigerîndu-se și pasteurizîndu-se, în așa fel încît să rămîna stabil și curat. Cînd va fi turnat în sticlă va fi o lacrimă albă sau roșie, va fi un cristal de a miază sau de amurg, va străluci, va luminesca. O sută și zece vagoane intră în totalul capacității acestei secții.

ediniară, se fabrica vîlmătoarea tes-covină și amara drojdie, se obțin as-făzi contacturi fine unanim apreciate. Te întrebă cine lucrează în Combinat, că oameni nu se prea văd. Patru ingi-neri, printre care directorul Laszlo Iulu, șef al laboratorului de vinifi-care, chimista Sofia Taras care, îm-preună, i-au instruit pe utemștii și proaspeții absolvenți ai Facultății, Ni-colae Giosanu și Icașoiu Constantin. De asemenea, tehnicienii Constantin Grigorescu (omul cu butoișul de la temelie și actualul student de la fără frecvență), Mihai Teodorovici, mecanic șef care, după cum am fost asigurați, cunoaște Combinatul cum își cunoaște butnărele și care ne-a condus pe toată traiectoria vinului, de la cior-china la sticlă și, în fine, electricia-nul șef Gh. Troban.

Întregul proces tehnologic, compli-cat, trecut prin vase comunicante și pompe aspiratoare, prin decantări și purificări, prin spații și durate, stă sub stăpînirea acestor 16 miini. Anul viitor, aceleași 16 miini vor da dru-mul pe poarta Combinatului la 400 vagoane de vin, adică la 6 km. de vagoane cisterne.

Dar alături de Combinat stă mun-ca de veghe a Institutului de cercetări. Dăm lista intelctnicilor acestui Institut cu cîteva amănunte interesan-te: a) Eroziunea solurilor, secție con-dusă de inginerul Leonida Mihalache. Acest om alit de modest înscît pre-zența sa se face aproape nemșită, privind prin dioptriile mari ale ochela-rilor parcă totul și parca nimic, este omul care, după spusele localnicilor „a întors dealurile cu burecii în sus”, ceea ce se tîlmăcește așa: le-a înăpă-tat terase. Ga de pe un altocuprinzător amfiteatru roman, Valea Călugărească se vede măruntă de pe aceste terase practice și armonios alcătuite. Valoarea

lor a fost cîntărită cu ocazia unui adevărat potop care s-a abătut asupra regiunii în vara aceasta. Toți butucii au fost covîrșiți de apă (70 mm, apă pe secundă). Bătrînii nu-și amintesc o asemenea pacoșe a natu-rii. Cu toate acestea prezența tera-selor și lipta viticulturilor cu apele au salvat butucii asigurînd, în toamnă, 7230 kg. medie de ciorchini la hectar.

b) Secția protecția plantelor fi re-vine inginerului Gheorghe Savin, un om care are cultul amănuntului pînă la microm, ca o caracteristică profes-ională. El este medicul plantelor de viață, antrenînd întreaga regiune în această luptă de igienă a podgoriilor. Cînd și cum, cu ce și cît să se stro-pească viața, e o problemă dificilă de știință dar, întîi de toate, de viață. El dă semnalul de alarmă cînd se ivește o nouă boală. Pune vîile în carantină. Le opoștește.

c) Lată și secția de biologia și se-lecțiunea viței de vie, condusă de te-ehnicianul Petre Stan, inginer și poet. Poet al viței și inginer al versului. Îmbi-nînd știința cu poezia, el a realizat și micuștinista armonizare a Combina-tului cu Muscatul, dintr-o țieală o nouă stîmpe de vin Cabernet cu aromă de Muscat Oltonel. Un vin negru și gros (single Ursului) cu un buchet suav și tandru, cu un gust răcoritor și ușor, foarte ușor amar, e o poezie oenologică de cea mai aleasă calitate. Horașii, bindu-i, l-ar îndemna pe Tali-arlă să mai aducă un ol.

d) Secția de înmîlînire a materialu-lui săditor, ceea ce în limbajul nostru al profanilor (deși, fie zis eu numai profan nu sînt) înseamnă: să avem vin mai mult și mai bun, — cade în sarcina inginerului comunist Virgil Grecu. El se luptă cu restabilirea te-zaurului viticol distrus de război și îndobîlîcit de burghezie. Un simplit amănunt: recent el a acclimatizat 1.500.000 de fire de viață nobilă.

e) Agrotehnica viticolă, condusă de inginerul Constantin Mihai, aduce la exploatarea terenului cu ajutorul în-șei la zi.

f) Agrocimie și fiziologie, secție condusă de tovarășele Laszlo Iana și Maria Popescu, ai cărei fiici de-duc din termenii cam alita cîț poșți să-l deducă și damneata, cititoare. Și g) peste toate, laboratorul de vinificație, condus de inginerul Laszlo Iulu, laboratorul către care duce oare drumurile, ca în spre o Romă eno-logică.

Și este acest director un om parte cumsecade, nu lîndcă ne-a servit oară, micul grup de vizitatori vinu excelente, ci pentru că servește lătoate mesele țării noastre, vinuri, cu aceași farmacie. De baștină, din apropierea podgoriilor ardelenice, după ce a pră-vit Institutul Agronomic la Cuj și-a dat aspirantura în Moscova, la „Li-miriazev”. A trecut prin diverse în-șii „viticole” în Capitală, sosir la Valea Călugărească parcă cu țîșit în mînă să hotărînească vîilele construcții. Are pasiunea vinului ro-șii, subinimdu-le cu gesturi largi componenta gluconatelor, gustîndan-dru, suav, sănătos, lirie, — și șînd mult mai multe metafore decît un poet inspirat. Nu numai epicuricii, zice el, cunosc virtutea vinului. Pînă și Pasteur vedea în vinul roșu țîșă-tatea trupească. Anemia, ofiția și cîte multe alte boli găsesc în vinul țîșă-bînt cu măsură, un remediu. Comunistul Laszlo este pasionat de meserie, crește cadre tinere, crește-i-nerii tinere, crește vîia tinără.

De altfel, zicea el cu modestie, să ajută și solul. Cei 60 km. de țîgorie de pe Dealul Mare se buică de mult soare în decursul țîrii. Sa-rele țîșă zahărul în boabe, țîr țîșă-țîr țîșă, o parte, în alcoolul țîșă. Toamna e lungă și binefăcătoare.

Iernile dulci, gerul și viscolul nă barate de deuluri. Solul, cum man-neam, feruginos. De aici și sa-văsele vinului roșii: Cabernet Sauvign, Merlot, Pinot Noir, Babeasca și-le-tele care asaleză valoarea vinu-rii franceze și, după cum se văzută lă-biliana, concurează cu succes.

Ete treburile bine lucrate, bînă-treținute. Prima dovadă a conștiin-ții de vin este culoarea lui, cubeta fiind umbra calitații. E sputul no-rii, dar adevărat. Apoi buchetul ne-nu trebuie să aibă „damp” ci niță.

Apoi multe altele pe care Laszlo Iulu le știe mai bine decît noi.

Parășim Valea Călugărească cu-e-pretul de a ne despărți de o Anje-lelix a vinurilor. La această sa, Laszlo Iulu își scoțtește stătele de țîă ate mincînărilor, Leonida Mihalache face schita notor trasee iar poetul-inginer Petre Stan privește de o b-illustrată. Ce-o fi vîzînd? Il vede, țî-te, pe Horașii adresîndu-i-se lui b-iliari: „Și fa să curgă vinul cînd din ol” sau pe Villon rugîndu-se țîr sufletul răposatului Zelan Cor. Iată-l și pe Omar Kayyam vîzînd argiția viitoare cupă, sau pe Li și Pe, în pelerină de mîltase albașii, bînd vin la lumina lunii. Sau țîte că îl aude pe Anacreon rostîndu țîă bacchanalele, dacă nu chiar pe Pe-kin venind cu umbra lui Petru el Mare la ospățul de pace. Eminescu, desigur, cu umbra lui Dabija Voievă, lingă Petofi care cere un „vin țî-trin ca străbunțica și rumen ca o țîă mare”. Iată-l și pe Goethe care p-teră, printr-un cîntăreț popular, u premiul lanțului de aur, ci o cîuă cu cel mai bun vin.

Și pe mulți alții.

Dar el, inginerul, împreună o poezii, se gîndește că ar fi bine a vă comuncie vouă oamenilor de azi și țî-varășii lui buni: cerețaiți cu încet-dere vinurile de „Valea Călugărească”

Vedere de ansamblu a Stațiunii experimentale viticole „Valea Călugărească”

ABSTRACTIȘTII ȘI TOLSTOI

La ancheta întreprinsă de revista „Les lettres françaises”, privind semnificația lui Tolstoi în literatura contemporană, un răspuns o serie de scriitori francezi de amănunte și formă au dat-o foarte interesantă. Interesant este că, influența sa nu de marele artist, el sînt unu din recunoașterea rolului său considerabil în evoluția romanului. Unii îl consideră, pe drept cuvînt, un maestru al acestui gen epic complex, pe care l-a dus la desăvîșire, alții îl socotesc un descendent de drumuri al romanului modern.

Oricum, pe ce poziții s-ar afla, fiecare încearcă să se definească în raport cu filiala de la faștina Polina, care constituie, după cum remarcă revista, un punct de reper în discuția care se poartă în occident asupra sensului literaturii și a destinului romanului.

Printre cei solicitați s-a răspuns la această anchetă a fost și scriitoarea Nathalie Sarraute, care împreună cu Michel Butor, Robbe-Grillet, etc., face parte din grupul romancierilor abstractiștii, care merg către anihilarea personajului și pulverizarea acțiunii, în scopul, pretînd ei, de a surprinde doar mișcarea stărilor psihice. O asemenea concepție, după cum se vede, duce la dinamizarea conștientă clasei a romanului, în clar la imposibilitatea oricărei structuri epice.

Mărturisindu-și admirația pentru opera tolstoiană, Nathalie Sarraute observă că ea este intrat în desăvîșită, echilibrată și armonioasă, marcînd un apogeu, un punct ultim, înfrînt nu poate fi depășit și unui scriitor nu rămîne decît s-o imite sau să încerce altă cale. Desigur, într-un fel, orice scriitor adevărat înveneaza galambului, adică mijloacele de expresie, instrumentul de investigație, silindu-se să descopere o porțiune din realitate, necunoscută.

E o ambiție legitimă și pe nimeni nu nișează această constatare a scriitorilor franceze care se scripînă în argumentația sa pe învătura lui Flaubert. Obligația cea mai profundă a scriitorului este să descopere nouă. Crima sa cea mai gravă este să repete descoperirile predecesorilor.

Căutarea însă e fructuoasă în măsura în care nu se limitează la inventivă lexicală, la efecte stilistice, la procedee tehnice, devenite un scop în sine, ci încearcă să comunice un conținut nou, să ne dezvăluie o zonă adîncă și reală a sufletului omenesc.

În funcție de această descoperire capătă preț strădană scriitorului, altminteri „inovările” nu reprezintă altceva decît un exercițiu gol și stier. Eforturile de a găsi modalitatea artistică cea mai adecvată, de a-și perfecționa și ascuți instrumentul de investigație și îl dictează însăși nevoia de a înfrunța ceea ce este ca-

acteristic și esențial în realitate. Dar în această privință Nathalie Sarraute se dovedește a fi capivă unel vizului false și delirantă a omului. Valoarea care o conferă realității este determinată în primul rînd de concepția, de atitudinea sa. Prezintă lumea tolstoiană, scriitoarea își definește prin contrast propria sa poziție.

În acest univers limpede, armonios, senin, privirea lucidă și calmă a marelui romancier patrunde în ficte colțuri, risipind umbrele; mobilurile eroilor, reacțiile lor ne sînt cunoscute pînă în cele mai adînci amănunte și avem impresia că știm totul despre el. Nimic tîbură, nimic neșus în acest univers ordonat, echilibrat, care este recreat cu alții lor, înțelegi, pare că aparține realității. Singura realitate posibilă.

Evident, există o realitate dată, în care majoritatea oamenilor trăiesc, comunică, iar faptele de viață, dragostea, ura, interesul, amîlile, sentimentele, sînt zugrăvite și înțelese la scara lor umană. E ceea ce a realizat Tolstoi.

Nathalie Sarraute însă nu se împacă cu această viziune. Un asemenea univers o sufoca, are limitele unui sistem închis, împotriva căruia are revoltă. Mai mult, consideră că a doar o aparență a realității, căci îndărătul acesteia ar dormi lucruri mult mai neliniștitoare. Și ce ne propune? Să abandonăm această poziție. Să spargem limitele sistemului, să înlăturăm aparențele ca să ajungem la o cunoaștere mai profundă a realității, a omului.

Mai înții trebuie să observăm că scriitoarea simplifică viața tolstoiană, reducîndu-i opera aproape la un soi de „imagines d'épinal” ilustrate și incantătoare. Este cel puțin bizară ideea unui Tolstoi aplicat doar asupra aspectelor care, ordonate, stabile ale existenței, străine de pasiunile și impulsurile omului, de frămîntările lui ascunde, adesea obscure, de mișcările și viața secretă a psihicului. Conștiința zburculată a epocii sale, scriitorul care a trăit în modul cel mai dramatic, cîntarea cunoașterii, tentativele spirituale, ar fi fost cu neputință ca tocmai el să se lase înșelat de aparențe și să nu pătrundă în și straturile cele mai adînci, contradictorii și aneori turburi ale omului. Asta o dovedește nu numai propria sa experiență, ci înșși opere ca „Moartea lui Ivan Ilici”, „Slăpîn și slugă”, „Jurnalul unui neîm”, unde Tolstoi descopere lucrurile neliniștitoare” dinopria realității obșnute, convenționale. În ultima povestire uermitului, postumă, un mister bogat se dînce să achiziționeze o moșie. Într-o lume în un han și acest proprietar practic, normal, pentru care tot ce-i în jur e natural și deci firesc, încearcă deodată o inexplicabilă teorie, percepută ca o prezență „roșie, albă, pătrată”. Asupra celorlalte două nuvele nu voi insista, deoarece sînt cunoscute și alți Ivan Ilici cit și Brehnev din „Slăpîn și slugă” exprimă la maximum prezantarea, falsitatea, artificialitatea realității în care trăiesc aceste personaje, puse în fața supremiei necerți.

Dar a rămîne aici, la limitele umanului, unde pînă și treatul se confundă, unde nedreptățile și haosul, Tolstoi știe că înșeama să ciumtească, să desingureze imaginea omului, să n-o redea în unitatea și complexitatea ei. De aceea, cea mai mare biruință a lui este că a reușit să domine contradicțiile, luminile, organizîndu-le într-o operă echilibrată, clară, în care sensul rațional și uman să fie inteligibil. Această viziune ordonatoare este inspirată din credința în principul unității interioare a omului.

E ceea ce nu înțeleg, ceea ce nu poate înțelege Nathalie Sarraute, prizoniera unei concepții iraționale a vieții, căci pentru ea este ireală și imposibilă o lume unde „nimic nu-și face teamă. Nici o dubitare. Nici un monstru. Nici o pasiune. Nici o violență. Nici o nebulă”. A concepe un astfel de univers, ca o realitate exclusivă, adevărată, e tot una cu a nega posibilitatea dialogului între oameni, a înțelegerii umane, este a-

merge spre dezintegrarea, spre fărîmițarea imaginii omului. Îndreptarea instrumentului de investigație pentru a explora cu precizie această zonă, nu duce cu un pas mai departe cunoașterea noastră în realitate. Este de fapt o scufundare într-o regiune irațională, în care domină legile împrevizibilului, în care omul își pierde propriile sale însușiri, devenind un fel de fantoză ridicolă și inconștientă.

Descoperirile în această direcție se restrîng deci la o sferă îngustă și specifică. Ele nu țin de căutarea autentică a scriitorului, de tendința lui permanentă de a ne releva adevărul comun, uman, general valabil din realitate.

Societatea lui Tolstoi a dispărut. De atunci s-au produs mari schimbări revoluționare în lume. Realitatea s-a transformat. Omul însuși a suferit modificări în mentalitatea, în psihologia sa. Dar niciodată nu vom renunța la exemplul artel tolstoiene, echilibrată și armonioasă, la îndemnul de a cunoaște realitatea, lucidă, pentru a restitui omului aihubutele sale profunde, umane și nobile, care știau găsit expresia cea mai înaltă în societatea socialistă.

Ieronim ȘERBU

MHAI CAMARUȚ

„Activist în sal”

Arghezi, „poetul plugului”

După studii de mai mică întindere axate pe o problemă sau un grup restrîns de probleme (printre care remarcăm pe acelea semnate de M. Petroveanu în „Gazeta Literară” și acelea publicate în numărul 5/1960 al „Vieții românești”) avem, în sfîrșit, o primă sinteză critică, bazată pe principii marxist-leniniste, a vieții și operii lui Tudor Arghezi, pe care o datorăm lui Ov. S. Crolmalniceanu. Conținutul cărții, a fost relata în paginile acestei reviste, așa încît n-am vrea să mai revenim pe o linie descriptivă. În articolele de față am dori să subliniem valoarea monografiei, nu atât ca cercetare de istorie literară, cît valoarea ei artistică și polemică, referîndu-ne la una dintre problemele de bază discutate.

Oricîtă vreme ne-a lăsat, cum se știe, cîteva studii interesante în multe privințe despre poezia lui Tudor Arghezi. Dar, în ciuda observațiilor sagace pe care le cuprînd, aproape toate sînt dominate de viziunea unui Arghezi-artist grabit pînă și în răzvrătire, a unui poet genial pentru care socialismul n-ar fi existat decît în... articolele de gazetă. De aceea, în chip semnificativ, critica de acum cîteva decenii neglija publicistica poetului (nu mai puțin artistică) sovietică, potrivit concepției autonomiste, în alara artei. Cărlea lui Ov. S. Crolmalniceanu realizează din adevest punct de vedere o operă de restitutie (restabilire în integritate) în înțelegînd să adauge opere argheziene o parte integrantă a ei, arbirar decupată de către exegeții mai vechi. Astfel, argumentația autorului capătă putere din confruntările dintre poezie și publicistica fiind în repetate rânduri edificatoare. Aici nu se pare a descoperi un prim aspect inedit al monografiei lui Ov. S. Crolmalniceanu, nu de mica importanță în stabilirea (alături de dificultăți) a coordonatelor ideologice ale vieții și opereii creatorului.

Analiza propriu-zisă este cum spunem una critică și mai puțin a izvoarelor, demonstrînd perspicacitate și suptle în formularea observațiilor, menite să constituie în ansamblu reperele datei partizanilor artei grației. Ov. S. Crolmalniceanu pornește de obicei (ce în orice polemice, dar) tonul studiului nu este de loc polemic de la constatări de fapt, pentru a-și exprima în cursul expunerii propriile sale opinii. Iată, spre exemplu, cum înțelege criticul să prezinte problema universului țărănesc în poezia lui Arghezi. Importanța și valoroasă este aici interpretarea

a „Testamentului”, adevărată profesie de credință care zice Ov. S. Crolmalniceanu „anunță o modalitate nouă de militantism social în poezie”. Autorul evidențiază toate acele elemente care compun poezia cu anumite versuri ale poemului. Argumentele furnizate probează cu prisosință nu numai existența mesajului social, dar și profunzimea lui prin elaborarea unei estetică a artului, ca expresie a acelei vieți ignorate și disprețuite a generațiilor de truditori. Ov. S. Crolmalniceanu știe

și o mai veche tradiție care poate fi urmărită de la „Zburătorii” lui Eliade pînă la Cosbuc din „Cîntecul fusului” și „Fața morerului”. Tot vechi este bineînțeles și motivul morții, profund tragic în „Miorița” și plin de tristețe în „De-a v-ași ascuns”, unde poetul țaran își imaginează despărțirea de ai săi ca o plecare vremelnică, dar nu mai puțin dureroasă. Autorul monografiei, ca să-l parafrazăm, îl integrează și pe acesta universului rural, și pe bună dreptate, căci viziunea poetului este aici una cu a gospodarului care lasă copiii „pășune, bordeie și oi”. Poetul plugului reprezintă în studiul lui Ov. S. Crolmalniceanu, nu numai un aspect al poeziei lui Tudor Arghezi, dar și o temă principală a disputelor cu privire la apartenența literară a poetului. Idei ale vechii exegeze argheziene, ca acelea cu privire la „tradiționalismul” arhaic și

Crolmalniceanu pune în relief, aproape ca niciunul dintre predecesorii săi realismul poetului, dur, frust, colțuros, care n-are nimic de-a face cu idilismul sămănătorist. Meritul criticului stă în urmării această virtute esențială a lui Arghezi în specificitatea sa, în relațiile ei intime. Reconstituind universul rural al unei poezii excepționale, care a instelat mai multe universuri deodată, Ov. S. Crolmalniceanu distinge de regulă elementul definitoriu, caracteristic. Astfel profilul moral al țaranului se integrează prin semeția care exprimă dorința de afirmare rebelă a unei realități ignorate și disprețuite, prin respectul muncii, „cultul firescului”, prin „neociplirea” — blazon al luptei grele, aspre și desconsiderate. Evidențînd asemenea trăsături în cadrul unei analize minuțioase și foarte la obiect, Ov. S. Crolmalniceanu îl deosebește pe țaranul lui Arghezi de oricare altul din literatura romină, ca profund specific. Acesta, de obicei oltean de pe Jii, nu-și închide îndelung amarurile ca cel sadovenian; e mai lute la mînie, mai coljos, mai sarcasmic și mai neiertător. E de fapt țaranul din 1907, care în poemul lui Arghezi a demonstrat pe deplin „cultul firescului” și curajul răzvrătirii. Îndignarea, mînia, repulsiu violentă reprezintă consecințele normale — arată Ov. S. Crolmalniceanu — ale unei psihologii robuste, poate arhaică prin orearea de civilizație, dar necentenită și neresemnată.

Marginalii la un capitol de monografie

să descrieze așadar în versurile de foc ale „Testamentului” și un mesaj artistic în care sînt înșcris însuși principalii conținuturi tradiției cu inovația, fundamentul pentru definirea specificului artei lui Tudor Arghezi. Urmărind formarea universului țărănesc, autorul monografiei încearcă o reconstituire psihologică în diverse etape, judicious plasate în desfășurarea lor, dar care la un moment dat contrastă, cel puțin în parte, definiția inițială. Ov. S. Crolmalniceanu își deschide capitolul — așa cum obișnuiește de fiecare dată în această carte — print-o caracterizare lapidară. Poetul plugului îi apare ca „un alt Arghezi aspru, ciotuș, teluric și deprins să vorbească limba eroilor”. Neîndoios, acesta e Arghezi din „Plugul”, din „Belșug”, „Flautul desîntat”, „Letopisești” sau „1907”, dar definiția se dovedește nelncapătoare pe parcurs, atunci cînd autorul deschide o paranteză pentru analiza opției eroice a poetului în fostața ei rurală. Cum observă și D. Micu în recenzia sa, poezii ca „Lingoare” și „Buna-Vestire” (numenționată de Ov. S. Crolmalniceanu) sînt specifice pentru alia latură a liricii argheziene, mai puțin „aspră” și „ciotușoasă”. Dacă sentimentul se relevă într-adevăr „teluric”, modul de tratare cheama gingașia „poetului boabei și al fărîmei”. Ciclul erotic în lirica țărăneasă a lui Arghezi reia de alt-

Legată de universul țărănesc este și poezia antirăzboinică și antifascistă a lui Arghezi din „Letopisești”, văzută ca o reacție a aceluiași om pe care îl zdruncină din adîncurile și indeletnicirile sale nelireosce apocaliptice, simțit de forțe obscure. Îl regăsim aici pe Arghezi din „Barosme”, pe acel Arghezi care se amîndreie cu „iluriile sale de noblețe”, scris pe piele de oaie, pe un Arghezi care poartă, în ciuda aparențelor, o profundă cunoștință a istoriei poporului său. Există în ciclul „Letopisești” (ex. „Cîntec de faur”) și nu numai aici, un viu sentiment al dragostei de patrie, ce merita să fie analizat în monografie, cu alii mai mult, cu alii puțin fusese deseori atacat pentru atitudinii „antipatriotice”.

Sentimentul acesta care însulește multe din versurile de inspirație rurală din creația lui Tudor Arghezi ar fi putut fi subliniat și print-o discuțur mai sistematică (adică în cadrul unui capitol separat) a elementelor folclorice deosebit de importante pentru combaterea devșilor partizanizări al preșentului comunism arghezi. În baza extrordinare a puterii de asimilare a poetului, de care pe bună dreptate vorbește Ov. S. Crolmalniceanu, se alia tocmă aderența lui Arghezi la tradițiile cele mai vechi și mai înalte ale propriei noastre literaturi. Dar, probabil, însăși construcția tematică a monografiei a împiedicat o mai mare insistență asupra acestui aspect, asupra căruia se fac totuși unele aprecieri în capitolul final (Concluzii).

Concepțut ca un studiu analitic, monografia lui Ov. S. Crolmalniceanu își atinge scopul în primul rînd prin unitatea interpretării, care scoate poezia lui Arghezi în ceea ce are mai de preț, dintre valurile mistificismului și estetismului. Investigațiile de bibliotecă au încă terenul deschis și ele vor aduce probabil noi fapte în sprijinul solidelor argumente logice și estetice ale recenteii monografii. Critic al opereii literare prin excelență, Ov. S. Crolmalniceanu are meritul indiscutabil de a ne fi dat un studiu substanțial, care duce mai departe cercetarea opereii lui Tudor Arghezi, oferind în afara propriilor sale contribuții — sugestii pentru altele viitoare.

AI. SANDULESCU

Vera CALIN

ANA CORDONEI

„Colectivistă”

MHAI COȘAN

„Lăunător”

UN MARE ROMANTIC

Acum un secol și jumătate, în decembrie 1810, s-a născut la Paris cel mai tînar dintre romancierii francezi, copilul teribil al romanticismului, Alfred de Musset. Avea cîni ani, cînd s-a prăbușit definitiv imperiul și aventura napoleonică a luat sfîrșit. Bonaparte, care s-a proclamat „țarul revoluției”, și a fost privit multă vreme ca atare, de nenumerabile mîși luminate, a vorbit în numele burgheziei mari; armatele lui însă, sansculotilor din 1789-93, semnau, în mîrșul lor prin lume, semnau revoluției. Familia lui Alfred de Musset, de veche tradiție nobiliară, nutrea totuși simpatii bonapartistice, pe care copilul le-a absorbit și adolescentul le-a păstrat, așa încît căderea lui Napoleon și restaurația Bourbonilor, urmata de reînnoirea nobililor din emigrație și de teroarea albă, a putut să apară scriitorului de mai tîrziu izvoarul aceluia nelinișit, aceluia melancolic, care s-a numit „boala vechiului” și de care s-au contamiinat atîta romantici. Pătrundîndu-se analiza a fenomenului, realizată de Musset în romanul confesiune „Spovedania unui copil al veacului din 1836, ne arată însă că sursa tristeții și nelinișit era de fapt decepția adîncă, resimțită de generația poetului față de eşuarea idealurilor revoluționare, față de neîmplinirea lăgădușilor formule de burghezie în perioada tinereții ei pre-revoluționare, lăznic menținută în epoca napoleonică.

În 1827, cînd părășise colegiul Henric al IV-lea, tînarul Alfred de Musset e un poet și un tînar aproape format. Aceasta avea să rămîna vîrstă lui pînă după treizeci de ani. Cînd o va depăși, va înceta să mai fie poet. Era pe atunci un tînar freametător de viață, dornic de plăcere, neconfortist în materie de moravuri și religie, spiritual, ironic, plin de fantezie. Alterna momentele de exaltare smolviță cu cele de luciditate icro-

nică. „Cenaclul” romantic, dominat de personalitatea lui Victor Hugo, care în acea perioadă își câștigase titlul de șef al școlii prin prefața-manifest la drama „Cromwell” (1827), și se deslușea cu entuziasm în noile creații literare reale sau imaginare, în orice caz cu ecou poetic — în Orient Byron captase publicul european prin poezile lui de inspirație orientală, Victor Hugo dăduse „Orientalele”, Musset scrie „Poezie din Spania și Italia. Orientul lui Musset — eci Spania cu vestigiile ei murești și eci copiată de romanticii drept Orient — este violent colosal, e decurl unor pasiuni vicioase: iubire devastatoare, gelozie uicioasă, senzualitate arzătoare, dieluri, serenade etc. În plus, vers liber, ironie sarcasm. Dar Musset, romanticul zburcînic, își permite numeroase ironii la adresa natosului excesiv al adepților lui Hugo. Își permite călătoria în ce-lumea propriei lui exaltări. Creator al ironiei romantice în Franța, și-a definit sugestiv poezia cînd a spus că-i plac cîntecurile triste și melancolice, al căror acompaniament vioi și sălățat pare să-și ridă balcoaiilor de melodice. Acest acompaniament — de fapt comențiarul ironic al poetului — anihilează uneorii conținut romantic.

Cîteva din constantele pe care le vom regăsi de aici înainte în creația lui Musset ne întîlnim și în culegera „Un spectacol întru foteiului”. Franca din poemul dramatic țirolez „La coupe et les levres”, tînar turculușos, nu lipsit de tozbe și nerborid alitudinii byronice, este unul din nenumerabilele adușirete pe care le găsim presărate în mai toată opera lui Musset; e îndea romanțic-tenebreasă a poetului. De Juan-ul din „Naimana” e ipostază enclivă-tință; în piesa de inspirație shakespeareiană, „La ce visază Ilici”, care întregeste culegerea, cu dialogul ei

spumos și ironic ei subtilă, ne apare o prefigurare a comedilor și proverbelor de mai tîrziu.

Între timp se petrec în viața politică a literarei a Franței evenimente răsunătoare. Revoluția din iulie 1830 duce la răsturnarea Bourbonilor. Dar regele, Ludovic Filip de Orleans, a căru domnie începe acum, n-avea să leca satisfacție decît marii burghezi capitaliste. Musset avea să-și îndrepte nu o dată rama împotriva regelui cu cap de pară și sullet de neșustor. Anul 1830 reprezintă și victoria romanticismului francez în vestita bătălie a lui Ernani în prefața la „Spectacol într-un foteiului”, Musset pare să se detezeze de cercul lor și titlul sugerează această detazăre. Cu poemul „Rolla” însă, din 1833, care-l aduce celebratate, Musset plătește tribut greu romanticismului demonic, inaugurat de Byron.

O dragoste puternică și căltoitoare avea să acorde noi dimensiuni liricii acestui poet înălțat și răsătat, zburcînic și capricios. În 1833 Alfred de Musset o cunoaște pe scriitoarea George Sand, inimă avîntată, minie receptivă la toate idelle generoase ale veacului. Printre ele, idelle socializării utopice. Îndrăgostivii cunosce un răsîm de fericire, care culminează cu călătoria în Italia. Urmează neînțelegeri iscate de adînci deosebiri temperamentale, apoi ruptura. Bolnav și deznădăjduit, Musset revine în Franța. În cugetul lui, maturizat de suferință, evenimentele timpului vor răsuna cu sporit intensitate. Ecoul liric al acestei iubiri nerferite este ciclul poetic al „Nopților”, suită de patru elegii ce reiau dintr-o tonalitate nouă motivul nopții, alite de cultivat de preromantici și romantici, care scooteau noaptea o ambianță prielică meditației melancolice.

Un ultim ecou al iubirii dintre Alfred de Musset și George Sand, epilog

poetic al „Nopților”, poemul „Amințirea”, glorioasă iubire — fie ea și sîmă — a cărei amintire îmbogățește sufletul. Îmbogățirea era reală. Dureea de la liricii lui Musset o nota a dîncă de sinceritate, necunoscută pînă atunci de tînarul teribil și uneorii șgosit în răsătuții lui. Acum Musset este apt de entuziasm republican din drama „Lorenzaccio”. Într-o Florență a veacului al XVI-lea, a cărei atmosferă o realizează Musset, pînă în mișcare nobili, burghezi, plebei într-o amplă desfășurare scenica de factură shakespeareiană, se consună drama lui Lorenzaccio, animatorul conjurației împotriva tiranului, împotriva duceului Alexandru de Medicis, conjurație ce urmărește restaurarea republicii. Eșecul lui este eșecul unei acțiuni individuale; în sfîrșit lui tragice desușit și covârșit pentru alia latură a liricii argheziene, mai puțin „aspră” și „ciotușoasă”. Dacă sentimentul se relevă într-adevăr „teluric”, modul de tratare cheama gingașia „poetului boabei și al fărîmei”. Ciclul erotic în lirica țărăneasă a lui Arghezi reia de alt-

reia tema femeii „pierdute” nu cu patosul tragic, pe care-l pune Hugo în povestea Fantinei, ci cu umorul, cu care a știut Musset aproape întotdeauna să corecteze ezitările prea violente.

În plan romanticism, Musset a realizat, în momentele cele mai izbutite ale carierei sale literare, o sinteză între moștenirea clasicismului și gîndirea luminoasă, pe deoparte, romanticismul pe de altă, între luciditatea rațională și finețea analitică pe de o parte, elanul romantic, patosul liric pe de alta. Admirator al marilor scriitori clasice, al lui Moliere între altele — și admirația și-a mărturisit-o în poezia „O seară pierdută” —, a socotit steapă disputa dintre clasic și romantic. Pe aceștia din urmă l-a primit adeseori cu detașare și unorii violent critic. În opere ca „Scrisorile lui Dupuis și Cotanoni”, „Antromatismul”, „Poetul Nopților” devine dogmatic și anaromic în discursul de recepție la Academia Franceză: „Despre tragedie în legătură cu debutul domnișoarei Rachel”. Dar Musset academician nu mai era de mult poet; muza îl părășise și acela care a știut să păstreze tinerețea celor 18 ani pînă aproape de 37, a îmbătrînit brusc.

Ce este Musset pentru noi, care îl citim și recităm astăzi, la 150 de ani de la nașterea sa? Este, lără îndoială, și poetul „Nopților”, poetul iubirii înălțate și patetic exprimate al tinereții care, fericită sau neferică, rămîne un tezaur al inimii. Dar este mai mult decît alii. Musset rămîne unul dintre puținele spirite lucide ale epocii romantice conștiente că elemente glorioze a campaniilor războinice napoleonice, care au lăsat mormane de oșeniente și întinderi pustii în urma lor, s-a transformat pentru o generație întregă în dezorientare, decepție, haos moral. În orchestrația bogată a romanticismului francez, Musset e mai adu sunetul ironiei, al fanteziei, al umorului. Spre deosebire de alți romantici, avîntat și tînar fiind, n-a renunțat la dreptul analizei și al examinării lucide.

A III-a Constațare pe țară a scriitorilor tineri

(Urmare din pag. 3)

cialismului, între 1956 și 1960, în patria noastră și despre marea noastră plaură de viitor.

Eu vă ruga să citiți și să recitiți fiecare cîră cuprinsă în Raport, pentru ca să puteți măsura constată în măsură răspund scriitorii la epoca noastră, în fața poporului muncitor și ce trebuie să facă el în viitor pentru a crea oare în înălțimea vremurilor pe care le trăim?

TITA CHIPER a arătat că cea de-a treia Constațare a scriitorilor tineri reunește tineri crescuți în răstimpul de zece ani și-au scurs de la prima Constațare a tinerilor scriitori, organizată de Uniunea Scriitorilor în 1950.

Acastă ultimă constațare se caracterizează prin faptul că mulți dintre participanți au acum volume de versuri și proză, unele cu tipăritura încă proaspătă, și mulți dintre tinerii scriitori vin în fața consațării aducîndu-le oare de lucru.

Diversitatea temelor abordate verifică încă o dată teoria că numai o contact nemijlocit cu viața, cu problemele ei majore și actuale, poate da sens și valoare tuturor eforturilor pe care tinerii scriitori le fac pentru a da o literatură contemporană bună, eficientă.

Între Constațarea din 1956 și cea de acum, îndrumări de partid, tinerii scriitori s-au apropiat mai mult de realitate. Tinerii li s-au creat posibilități de cunoaștere a realității prin documentări, șezători literare, deplasări în întreprinderi, pe șantiere, în gospodării colective etc.

În continuare, Tita Chiper s-a referit la înălțimile culese din perioada cînd a lucrat la ziarul șantierului hidrocentral de la Bicăz, atît Victoria Ionescu cit și eu, am scris un material vast care acum, odată cu terminarea lucrărilor la hidrocentrală, credem că poate să dea o imagine cit de cit fidelă a marelui șantier socialist. N-am fi reușit acest lucru fără ajutorul primilor din partea scriitorilor care au vizitat șantierul, deși îndrumări de partid din partea Uniunii Scriitorilor, prin forța lucrurilor, a lipsit.

Fac totodată, pe această cale, un apel către tovarășii mei de generație. Cu încredere să se adreseze întotdeauna partidului, de la care vor primi tot sprijinul. Mult din ceea ce am făcut noi la Bicăz se datorează sprijinului neprecupețit pe care l-am primit de la organele de partid.

Încheiere. Tita Chiper a spus că ridicarea nivelului literaturii tinerilor scriitori este o cunoaștere tot mai profundă a unui mare număr de oameni ai muncii.

În cuvîntul său, DAN DEȘLIU s-a ocupat de munca secției de poezie de la revista „Lucașul” și de unele aspecte ale problemei legăturii tinerilor scriitori cu viața.

Arătînd că în activitatea publicistică la care lucrează s-au înregistrat succese deosebite de redacție și editare, dar că unele talente poetice, organizarea sistematică de șezători, articole de îndrumare datorate unor scriitori cu experiență — vorbitorul a apreciat totodată drept foarte intensificată critica pe care o aduce raportul lipsurilor și slăbiciunilor din munca respectivelor redacții, „Lucașul” n-a urmat sistematic drumul tinerilor poezii, n-a reușit să asigure o legătură temeinică cu redacție și editare, resimțind și în această privință lipsa unui sprijin susținut din partea Colegiului redacțional și a Biroului Unirii Scriitorilor. După ce a subliniat răspunderea personală care revine pentru această stare de lucruri, Dan Deșliu a spus:

„Noi avem un deșertământ important de tineri poezii de real talent, și aceia care au fost citați în raport și unită care n-au fost citați, dar care sînt de o mare valoare prezente în poezia noastră nouă. Sînt mulți oameni talentați, animați de cele mai bune intenții, adeseori cu evidente reușite în creația poetică, dar nu într-un singur caz ei rămîn încă departe de esența fenomenelor noi din viața societății noastre. Problema esențială înănta aceia a cunoașterii vieții în aspectele ei cele mai semnificative”. Vorburilor a citat în acest sens indicările din cuvîntul de încheiere al tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej rostită la Cluj în primăvara anului 1960, „După cum subliniază raportul, aceste indicații trebuie să constituie pentru toți scriitorii, și cu atît mai mult pentru cei tineri, un îndreptar permanent în munca de fiecare zi”. În continuare, vorbitorul a criticat unele manifestări de confuzionism estetic, străine de principiile de bază ale realismului socialist, manifestări care s-au găsit expresia în unele poezii care nu acordă atenție cuvenită cunoașterii nemijlocite a realității, în tot ce are a ea mai semnificativ, mai înăntat. În acest sens, vorbitorul s-a referit în mod critic la unele poezii publicate în revistele „Steaua” și „Gazeta literară”.

„Trebuie salutate din toată înimă — a spus apoi vorbitorul — acele poezii care reflectă viața uzinei, a șantierului, noua mentalitate muncitorească. Trebuie să cunoaștem pe muncitor, la lucru, în hală, la furnal, pe platou. Omul nu se dezvoltă nicăieri mai profund, decît în creație. Ce-ar înțelege, de pildă, din mine sau din dumneata, cineva care nu ne citește cîrțile, poemele, articolele? După cum a spus vorbitorul și prietenul meu mai vîrstnic Nagy István, «carnea este omul, și altă viață este întru-o carte cită există în autorul ei».

În legătură cu această temă pun întrebarea — despre ce vor scrie unii dintre noi, îndesebi prozatorii, peste zece ani? Iată o chestiune care trebuie să ne preocupe în modul cel mai serios. Scriitorul este o albină care elaborează miere întru-un proces complex și îndelungat. Ca să avem o elaborează miere-poină, trebuie să ne îngrijim cu atenție de ceea ce cultivăm astăzi.”

I. D. BALAN a vorbit despre dezvoltarea criticilor tineri și despre raporturile lor cu scriitorii.

„Formarea unei critici literare presupune o muncă foarte grea și mai ales necesită din partea oamenilor cu mai multă experiență, cu o mai bogată cultură, un ajutor necentenit, fiindcă profesia de critic literar, și mai ales de tînăr critic literar, este foarte adesea pîndită de nenumerate neajunsuri.”

Unul dintre cele mai grave ar fi tonul apologetic, comentariile ditrambice, nediferențiate asupra operelor literare mai ales cînd aceste opere sînt

scrise de scriitori consacrați, cu renume.

Dintre cei care au greșit în acest sens am fost și eu și pe drept cuvînt am fost criticat în articolul din „Scenariu” — critică care, așa cum am mai arătat, în scris, mi-a fost de un real folos”. Vorburilor a considerat că mai persistă, în anumite forme, tonul apologetic în critică.

„Eu am încredere și admirație pentru talentul unor tovarășii ca Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Cezar Baltag ș.a., cred însă că se face un prost serviciu, în primul rînd acestor tovarășii și în al doilea rînd întregului nostru front literar, cînd se cheltuiesc epitele și formulările cele mai ditrambice pentru realizarea portretelor acestor tineri prozatori și poezii talentați.”

Ca să fim conștienți, cum se cere aici, amintim-vă de pildă, de portretele din „Gazeta literară” — au mai fost amintite — și de termenii care se foloseau în comentarea acestor noi volume care, precizez, se datorează unor scriitori talentați. Ar fi folositor mult mai mult decât critica s-ar fi apropiat de ei cu seriozitate, cu respect, criticîndu-i mai concret și dinmăde. În fehd, acesta, un ajutor mai substanțial.”

I. D. BALAN a arătat că în analiza critică nu trebuie omisi tinerii scriitori de valoare, prea puțin discutați în presa literară. „Adeseori opere care reflectă foarte profund problematica bogată a vremii noastre — a adăugat vorbitorul — frământările oamenilor de la noi sînt discutate pe niște coordonate abstracte ca seninătate, personaje, echilibrul moral și alte lucruri de natură aceasta, care cel puțin nu sînt legate într-un context social”.

„Datoria noastră e de-a milita mai deschis, cu mai multă dragoste pentru promovarea ideilor fundamentale, acelea care dau în primul rînd valoare romanelor, volumelor de poezii, născuții și schițelor pe care le prezintă cititorilor”.

În încheiere vorbitorul s-a ocupat de unele aspecte ale muncii secțiilor de critică de la „Lucașul”.

MIRCEA RADU IACOBAN (IASI) s-a referit despre condițiile excepționale de creație pe care partidul și statul le oferă tinerilor scriitori.

„Noi, tinerii, — a declarat vorbitorul — ne sînt create condiții la care nu putem să nu fim în treacut. Munca acestora care minimează condeiul este prețuț și respectată. Si sîntem mîndri că asupra slovelor pe care noi le aşternem pe hîrtie se apăsă ochii muncitorilor, țărănilor și intelectualilor, constructorii noii vieți în patria noastră.”

În continuare, vorbitorul s-a ocupat de câteva probleme ale îndrumării tinerilor scriitori din provincie, de critica literară, de legătura dintre redacțiile literare și tinerii colaboratori.

În acest sens, el a arătat că unii tineri din provincie, după ce au debutat în „Lucașul”, la rubrica „Steaua fără nume”, au continuat să trimită lucrări revistei, dar nu au primit încă răspuns din partea redacției. Astfel, au început să colaboreze la alte reviste.

Mircea Radu Iacoban a criticat și unele deficiențe din activitatea Casei regionale de creație populară-Iasi, care a întîrziat publicarea unor plăchete cu lucrări literare ale studenților ieseni.

TITUS POPOVICI și-a început cuvîntul prin a arăta condițiile create de partidul clasei muncitoare tinerilor scriitori.

„Drumul nostru, la început stîngaci, șovăitor — așa cum e orice început — a fost crutat de umilințele, de mizeria înjosită, de fărîmarea și de zi a demnității omenești. Faptul că ne găsim aici, că ne spunem dechis problemele și o dovadă strălucită și grăitoare. Faptul că încercăm mîndria bărbătescă de a fi nu numai transformări, dar că sîntem conștienți o parte vie creatoare, faptul că ni se cere să fim luptători celei mai înăntate idei, faptul că lucrările noastre, indiferent cum ne cheamă, sînt așteptate cu nerăbdare, primite și înconjurate cu dragoste oamenii lor muncii, toate acestea trebuie să înăntărească în noi sentimentul de nobil, înăntător, al responsabilității de scriitor și cetățean.”

După părerea mea, diferența între scriitorul adevărat și ilustrii depinde de răspunsul pe care îl dăm următoarelor întrebări: tot ceea ce am primit de la popor și de la partid e și rămas de la marilor și unicilor mele merite — sau e un îndemn adînc să dau poporului care m-a crescut, m-a hrănit, mi-a îmbogățit viața cu minunatele lui trăsături spirituale, tot ceea ce este mai bun în mine, pînă la capăt, fără săvîlnesc, deschis și curajos?”

„Aș vrea să precizăm un lucru: a spune unui scriitor, cunoaște viața, e ca și cum ai spune unui medic că pentru a face o operație e nevoie să cunoască cel puțin anatomia. Și ală, viața ne dovedește că acest lucru trebuie spus cu tărie. Asta nu e de ajuns: trebuie să găsim împreună, să învățăm, aceste metode practice care să ne ajute în aprofundarea datelor, realității noastre sociale și dintr-o dată e nevoie — să scurteze înieră, acolo unde este nevoie — Consider că fraza literatura e o cauza a noastră a tuturor” e plină de multiple semnificații (o poate, de altfel, constata orice, la o simplă înțelegere cu cititorii). Noi sîntem scriitori și alecăm un front larg pe platforma învățării marxist-leniniste, pe platforma eticii comuniste.

Succesul unuia dintre noi este, în mod obiectiv, succesul fiecăruia; iar de însușesc sîntem fiecare, în mai mare sau în mai mică măsură, răspunzători.”

Titus Popovici a citat apoi exemple elocvente de colaborare și întrecere tovarășească între scriitorii în spiritul moralității socialiste. Acest spirit al celei mai sănătoase și mai nobile întreceri trebuie, după părerea mea, să ne călăuzească mult mai hotărît, de azi înainte”. „Mă interesează ce crede criticii, cititorii. Știu un lucru, că pentru scriitorul adevărat nu laudele și coronele de premiant clasă I-a sau II-a rămîn — cît în primul rînd — pe avânt de învăt din acest schimb de opinii, ce răspunde probrilor noastre căutării proprii și creatoare nemulțumiri de sine”.

Vorbitorul a subliniat importanta cunoașterii temeinice a realității socialiste: „Nu știu cită vreme trebuie să stai într-un loc — un an, doi, cinci, ca să capeți această cunoaștere a vieții; știu însă sigur, că fără a împărțai cu toată ființa ta, aspirațiile, visurile, luptele oamenilor despre care scrii, eşecul, tristul eşec

al fabricărilor reci, fără patimă — va urmi, că e umbră, cărțile respectivelor editor, tineri sau mai puțin tineri.

Cred cu tărie în unitatea necesară între om și creația lui, între scriitorul adevărat și oamenii adevărați pe care-i ogîndeste. Aceasta unitate nu este un deziderat oarecare, constituie legea intimă a creației, aici în epoca noastră.”

„Ar fi tare multe de spus. Dar sînt convins că de la această constațare, și așa trebuie să fie — ni le vom spune toate tovarășește, deschis, partinic și că acela care așteaptă (ce splendid lucru e să ști că ești așteptat, ca în prieten prietinos) că acesta care așteaptă noile noastre lucrări vor simți prin mesajul nostru, că le justificăm încrederea.”

Vorbînd despre seninătatea, optimismul literaturii tinerilor, S. DAMIAN a subliniat că aceste trăsături nu se datorează uitării problemelor grave ale veacului, ci tocmai abordării lor din perspectiva luminoasă a socialismului, „tinerii scriitori știu precis care este originea neliniștirii, cine sînt vinovații pentru drama care mai sînt astăzi în lume. De aceea o trăsătură esențială în lucrările scrise despre trecut sau despre reminențele lui este oareșoară față de lunghețea, față de conveniențele și prejudecățile capitaliste, se manifestă un dispreț încercat de ură, o detestare. Trebuie să remarcăm faptul că această în negarea unui mod de viață”. Vorbitorul s-a referit în acest sens la lucrări care exprimă drama copilăriei ultragrațiate. (Titus Popovici, N. Velea, Ghilija și alții).

„Este vorba și de a înțelege precizia a raporturilor burghize de prezentare realistă a acestor relații. Este o zugrăvire realistă a monștruzității unei clase, realizată cu violență în persilare”. Vorbitorul a analizat în această lumină „Străinul” de Titus Popovici, „Bariera” de Teodor Mazilu, „Obseșia” de Ioan Grigorescu.

„Trebuie appreciate foarte bine o literatură problematică a tinerilor scriitori în continuare vorbitorul. Tinerii scriitori încearcă să dea o judecată asupra lumii, o interpretare a raporturilor între oameni, o viziune asupra lumii, așadar să creeze o literatură cu un orizont larg. Trebuie să se scrie despre viața clasei muncitoare, despre lumea sului, dar nu în mod teinător, ci adevărat, problemele de conștiință, trăsăturile morale noi. Aceasta este mediul favorabil în care apar aceste probleme.”

Cu privire la problematica ideologică și morală a lucrărilor tinerilor, vorbitorul s-a referit la „Cusurii” de Al. Ivan Ghilija, „Selea” de Titus Popovici, la povestiri scrise de Fanuș Neagu, Radu Cosănuș, N. Tic, Nicolae Velea, D. R. Popescu, Costache Anton.

„De ce e importantă această subliniere? Mai apar povestiri fără nici un fel de velenități, în care predomină pitorescul, anecdoticul cu semnificație restrînsă, faptele minore (de exemplu unele din povestirile lui Corneliu Leu), în dauna gîndirii, a ideilor, a problematicii. Aceste deficiențe au fost prea puțin analizate de criticii literari.”

În Raportul ținut de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al P.M.R. s-a arătat căier că sarcini înalte au scriitorii în dezvoltarea conștiinței acelor oameni care ridică marile construcții ale socialismului. Literatura trebuie să pună probleme majore, să reflecte înfruntarea de opinii, înțeleșterea ideologică a epocii, triumful filozofiei și eticii marșale în literatură, să eteie mai participative mai activ la elaborarea unor opere de mari semnificații. Să nu mai fim toleranți cu proza mediocră, limitată ca gîndire, ca problematică și în raporturile cu viața.”

Pe măsura acestor căutări de conștiință se vădește efortul căutător și expresie artistică mai înaltă, corespuizătoare. Sînt rezulate îmbucurătoare; stilul începe să se valorifice artistic, înăntînd în creația tinerilor. De pildă, mi se pare că o tonă pozitivă din acest punct de vedere în creația tinerilor înălțurarea sentimentalismului; crearea unei proze mai sobre, mai precise; o direcție salutară spre analiza psihologică; se manifestă tendințe realiste reunite cu încercări de a exagăre simboluri de largă generalizare.”

În continuare, vorbitorul s-a ocupat de activitatea „Gazelii literare” în vederea sprijinirii tinerilor scriitori.

În încheiere, S. Damian a răspuns la aprecierile facute de Dan Deșliu cu privire la creația unor tineri poezii, susținînd că este necesară o analiză atentă, obiectivă, fără omiterea aspectelor pozitive, pentru realizarea unei îndrumări ideologice și artistice eficiente.

AL. OPREA a subliniat în cuvîntul său succesele obținute de tinerii scriitori, oprindu-se în special asupra citorilor debuturi care au mărcat consacrarea unor scriitori ca: Titus Popovici, Nicolae Velea, Al. Mircean, Al. Andrițoiu, Tiburciu Utan, N. Velea etc. „Un asemenea nivel al debuturilor — a spus vorbitorul — nu ar fi fost posibil dacă nu ar fi existat evoluția generală a literaturii noastre. Succesele tinerilor scriitori sînt succese care aparțin literaturii noastre, frontului nostru ideologic în general. Ele nu ar fi fost posibile fără acest drum sănătos pe care a urmat literatura contemporană sub îndrumarea partidului.”

„Literatură noastră — a spus vorbitorul — pentru a fi actuală, trebuie să răspundă frământărilor actuale ale contemporanilor. În perioada actuală, cînd domeniul principal al luptei de clasă îl constituie țărîmii ideologice, creștea în mod considerabil rolul literaturii în transformarea conștiinței oamenilor, creștea rolul «educativ».

Al. Oprea s-a referit apoi la acea parte din Raportul prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la cel de al III-lea Congres al P.M.R. în care se spune: «Capătă o însemnată tot mai mare judecată opinii publice, o colectivități, formele și metode de influențare a celor ce încălță normele vieții sociale, de combatere a manifestărilor nesănătoase ale unor elemente înăpoe ale societății». În legătură cu aceasta vorbitorul a arătat: „Tinerii scriitori, deși au obținut succese importante nu se poate spune că își dau încă în toată măsura contribuția care se cuvine în această luptă. Am dori o creștere a «combativității» revoluționare a tinerilor scriitori față de acele tare ale trecutului pe care le înfălesc în realitate, în așa fel încît să se poată ajela formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste”.

Din acest punct de vedere Al. Oprea a criticat părerea lui Ion Băieșcu cu privire la schița „Dumnicia unui secretar” de Radu Cosănuș, apoi a analizat schița lui Radu Cosănuș „Irina mea”, formulînd părerea că aici există tendința de a merge alături de problematica esențială a realității ca și în schița „Drumul”, publicată în „Gazeta literară” de N. Velea.

Vorbînd despre conștiința socialistă înaltă a omului contemporan, Al. Oprea a subliniat că este o datorie a tinerilor scriitori să depună toate eforturile pentru cunoașterea și zugrăvirea acelor trăsături ale omului viitorului, care se zămislesc în realitate.

Încheiere vorbitorul s-a oprit asupra faptului că în noua etapă istorică în care a intrat țara noastră — etapa desăvîrșirii construcției socialismului — se pune cu și mai multă acuitate problema educării ideologice a tinerilor creatori, a combativității față de diferite influențe ale moralei și ideologiei burghize.

RADU CIRNECI (Bacău) a cerut Uniunii Scriitorilor și revistelor literare și criticilor să se ocupe mai mult de munca de creație a scriitorilor tineri, din provincie. În acest sens, a făcut câteva propuneri:

— revistele „Lucaș literar”, „Gazeta literară” și „Contemporanul” să publice mai des lucrările tinerilor din provincie, iar „Lucașul” să analizeze periodic activitatea cercurilor literare din diferite regiuni ale țării;

— editarea mai frecventă a unor cu-legeri din lucrările tinerilor scriitori din provincie de către casele de creație populară din regiune în colaborare cu editurile.

Încheiere, vorbitorul a enumerat șteva din realizările casei regionale de creație populară din Bacău, arătînd că experiența cercurilor literare oferă un material bogat pentru munca de îndrumare a tinerilor scriitori.

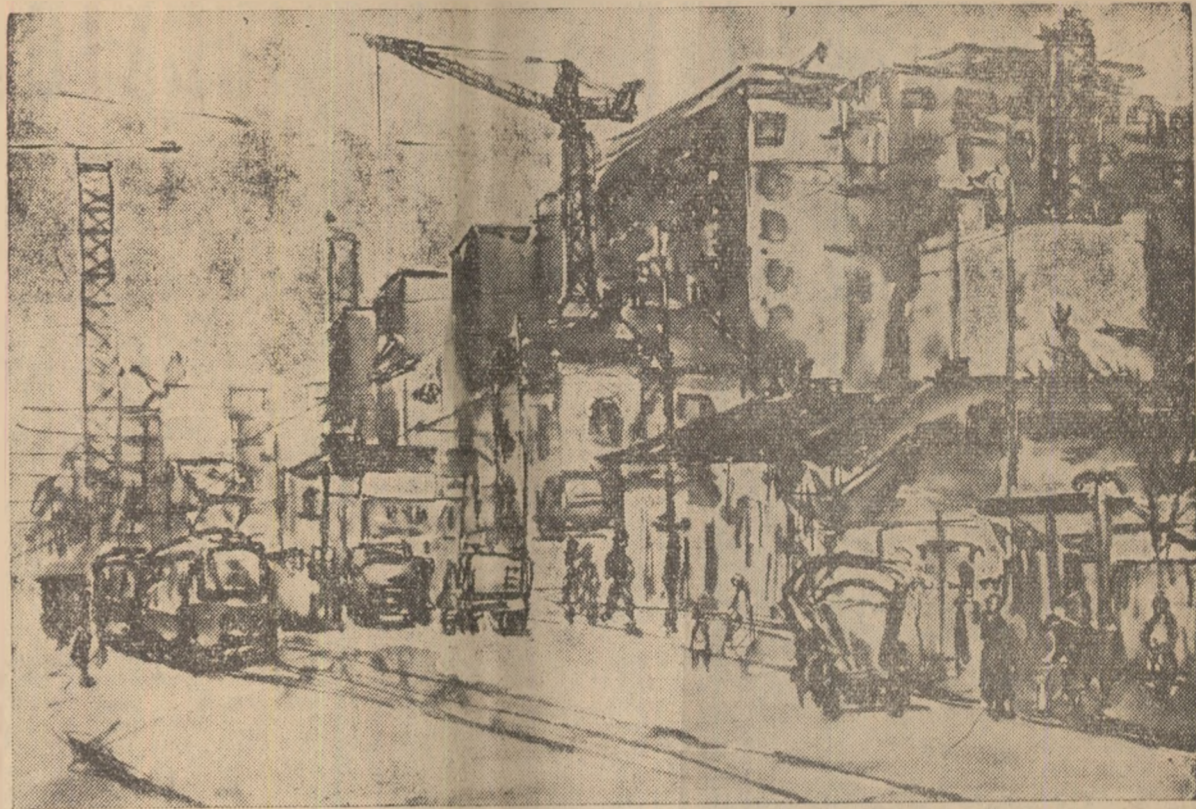
CONSTANTIN CHIRITĂ s-a referit îndesebi la problema ogîndirii clasei muncitoare în literatură, la problematica conștiinței muncitorești. În continuare vorbitorul. Tinerii scriitori încearcă să dea o judecată asupra lumii, o interpretare a raporturilor între oameni, o viziune asupra lumii, așadar să creeze o literatură cu un orizont larg. Trebuie să se scrie despre viața clasei muncitoare, despre lumea sului, dar nu în mod teinător, ci adevărat, problemele de conștiință, trăsăturile morale noi. Aceasta este mediul favorabil în care apar aceste probleme.”

După ce a relatat înțelegerea sa cu un muncitor și convorbirea avută, Constantin Chirită a adăugat: „Dacă acest cuvînt «documentarea» sună strident, cînd îl raportăm la comunitatea noastră spirituală cu viitorii noștri eroi, el își câștigă locul cînd îl raportăm la cunoașterea profesională a mediului muncitoresc. Aici documentarea trebuie să se transforme într-o documentare riguroasă, temeinică, dacă vrei chiar în specializare. (Iară să exagerăm). Dacă vrem să scriem despre muncitori care activează într-un anumit domeniu industrial, trebuie să cunoaștem bine acest domeniu în amănunt, să avem informații. Insist asupra acestui lucru, pentru că, după părerea mea, necunoașterea domeniului poate deveni primejdie în munca scriitorului.”

„Cunoașterea superficială a domeniului industrial împiedică apropierea reală a scriitorului de muncitor. Neurmîndu-l în mediul lui social, profesional, neînțelegîndă că aici se petrece partea esențială a vieții sale, nu putem să realizăm o creație artistică, informind și educînd, în mod temeinic, despre precizia și sigur.”

Cunoașterea vieții, documentarea — mă alătur aici Raportului și alor tovarășii care au luat cuvîntul — trebuie pusă cel puțin cu aceeași tărie și în fața criticilor. Criticii, ca și scriitorii, doresc la urma urmei același lucru: să se înalte literatura noastră pe o treaptă cit mai înaltă, treaptă pe care poate fi cucurată. Dar pentru aceasta, criteriile de judecată ale criticilor trebuie să aibă la bază aceeași uniune dintre cunoașterea teoretică și practică a vieții”.

„Au mai luat cuvîntul, sau au de pus intervențiile lor în scris, la se creșterii Constațării, tovarășii: Meloniu Cișie (elevul la Școala medie „Gh. Lazăr”), Ion Gheorghe, Ion Meștior, Corneliu Omescu (Arad), Octav Panu-Iscă, Toma George Măiorescu, Ion Grăcea, Udrișo Neagu (student la Institutul Politehnic — București), Ion Crînguleanu, Vinciu Gafița, Kibedi Floriana (Instructor de superioară de pionieri, Școala nr. 119 București), I. Fedico (Sighet), C. Potînga (Bacău), Gheorghe Tomozei, Mircea Șerbanescu, Marin Porumbescu (Constanța), N. Osman (ceruc literar al Casei de cultură M.A.I.), Leonard Gavrilă, Manole Auneanu (Iasi), Damian Urche (Arad), Dumitru Solomon, Miron Dragu și alții.

MARIA IOSIF TALAPANESCU

„Calea Griviței, azi.”

INSEMNAȚII LA ÎNCEPUT DE AN LITERAR

(Urmare din pag. 1)

de-al doilea întregindu-se în partea de început, despre perioada anterioară războiului.

Anii tristei aventuri a războiului literar sînt evocați și de Haralamb Zîncă, care urmărește acțiunile unui grup de partizani romîni în munții Moldovei, dar mai cu seamă în cel de-al doilea volum al ciclului „Ereze și Steua bunel speranțe”. Tot cam în această perioadă se plasează și acțiunea romanului „Născut în Europa” de Francisc Munteanu, avînd în centru o figură pitorească de viitor artist. Mă întorc la tema clasei muncitorești, pentru a aminti de noua formă a romanului „Zorii robilor” de V. E. Galan, în care trăiește un episod semnificativ al trecutului, a cărui acțiune are loc în vremea asocierii de la 1888. Epoci noi, de după 23 August cînd bierie lumina socialismului, li sînt dedicate cărți ca „Satul uitat” de Eusebiu Camilar, „Dobroga colectivită” de Traian Coșovei, „Front fără tranșee” de Petre Salcuțanu și acea încredințată istorie a lui Lae Cordovanul, din romanul „Cordovanii” a tîrului Ion Lăncrîjan. Alte romane le numesc doar enumerîndu-le: „Al cincilea an” de Al. I. Ștefănescu, „Tinețea bîtrînilor fluvii” de Theodor Constantin, „Satul hoților de cai” de Fanuș Neagu, „Balul intelectualilor” de Ștefan Luca.

Cititorul va înțelege că, în destule cazuri, titlurile vor fi altele; le-am dat așa cum figurează ele pe copertele unor dosare din edituri și cum au mai circulat prin presa. Totul e că bogăția acestor romane — și n-am înțeles încă toate lucrările aflate în stadiul lor final — arată limpede că proza noastră se afla într-un moment foarte prielnic al dezvoltării ei. Iar acest moment este caracterizat de o vie situație în contemporaneitate, începînd cu deslășurarea propriu-zisă a faptelor și culminînd cu spiritul partinic al autorilor.

NUVELA, REPORTAJUL ȘI POEZIA

Le-am alăturat numai pentru că voi trece enumerativ asupra lor ținînd seamă că anumite comentarii făcute la roman sînt aceleași pentru năvelă, reportaj și poezie.

Nu numai tinerii sau nu în special ei frecventează năvelă și reportajul.

Fodor Arghezi a încredințat editurii, în ultimele zile ale lui 1960, cartea sa de reportaje și schițe „Cu bastonul prin București”. Mihai Beniuc își încheie volumul său de schițe și momente: Constantin Prisnea, cartea sa de publicistică, evocare și eseu în același timp, intitulată „Țara viitorului”. Vor mai apare volume de năvelă și reportaje de Dumitru Mircea, Eugen Barbu, Alecu Ivan Ghilija, Mihai Novicov, Ioan Grigorescu, Radu Lupan, Vinciu Gafița, Tudor Popescu, H. Rohan și alții.

Poezia intrunește și ea numele celei mai prețioase, alături de cele ale unor începători: de la Mihai Beniuc care a încheiat anul 1960 cu o culegere de poeme de dragoste și care va apare cu un volum de poezii noi în primele luni ale lui 1961 — și pînă la Florenta Albu, Horia Zilberu sau Sina Dănculescu, o întreagă pleiadă de poezii publicate versuri noi: Marcel Breșescu, Demostene Botez, Cicerone Theodorescu, Radu Boreanu, Nina Cassan, Veronica Porumbacu, Mihai Dragomir, Al. Șahingian și numeroși alții. Patosul noii poezii evidențiază acea trăsătură care spuneam că definește și proza: contemporaneitatea; critica literară o numește cu o formulă mai completă, mai explicită: actualitate și partinitate.

CRITICA LITERARĂ

Monografiile asupra unor scriitori, studii cu caracter de ansamblu asupra unor probleme, momente sau epoci literare, asupra lucrurilor definitive ale unor creatori — iată ce va sta în centrul activității editoriale a anului 1961 în domeniul criticii literare. Se adaugă putine culegeri de articole ale unor critici și istorici literari cu îndelungă activitate: Tudor Vianu, Perpessicu, Al. Dima. Aș cita câteva nume ale autorilor de studii cuprinzătoare: Silvan Iosilescu, Ion Vîntner, Mihai Novicov, Ion Ianoși, Savin Bratu, Ion Masoși, Mihai Petrovanu, Vera Călin, G. Ursu, Paul Cornea, V. Mindra, Al. Piru, Dumitru Micu. Aș cita și câteva momente și probleme literare care vor sta în centrul preocupărilor lor: literatura romînă veche, perioada din jurul anului 1800, realismul în genere și realismul socialist, momentul „Vieții romînești” și al poporanismului, problemele romanului, dezvoltarea teatrului. Vor apare, de asemenea, studii sau monografii despre scriitorii ca Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, N. Beldiceanu, etc. etc. De asemenea, apar în presă articole prezentate printre care s-au remarcat studiile lui Savin Bratu, Academicianul G. Călinescu, a tipărit în „Contemporanul” un amplu articol care prin profunzimea ideilor, claritatea sintezei și strălucirea expresiei, constituie cel mai bun text scris pînă azi, în critica romînească, despre marea prozator.

O fertilitate activitate a deus criticii și în preajma sărbătoririi maeștrului Tudor Arghezi. Trebuie să subliniem, în această ordine de idei, apariția remarcabilă monografii închinată marelui poet de Ov. S. Crohmăniceanu, Silvan Iosilescu a fost prezent cu un eseu despre Grigore Alexandrescu, iar T. Vianu cu un studiu despre Al. Odobescu. Printre monografiile amintim: Constantin Ciopraga despre Calistrat Hogaș, Al. Piru despre opera și S. Bratu despre viața lui G. Ibrăileanu, B. Elvin despre Cehov și Tatiana Nicolescu despre opera lui Gogol în România.

Dintre volumele de articole și studii semnalăm pe acelea ale lui I. Vîntner, Al. Balaci și Boris Cazacu, de asemenea amintim volumul colectiv intitulat „Probleme actuale ale literaturii realist-socialiste”. Din filitrule acestei rezultă că istoria literară s-a îmbogățit cu noi monografii. Aceste monografii, prin seriozitatea și competența cu care au fost scrise, constituie o contribuție importantă la realizarea sarcinilor care stau în fața istoricilor noastre literare. În schimb critica de actualitate a fost serios neglijată anul acesta de edituri. Cri-

puș înaintea de sfîrșitul lui 1960, va apare romanul lui Szemer Ferenc, „Căderea Arhanghelilor” consacrat perioadei dinaintea războiului; acest roman premerge acțiunea din „Solstițiul”, publicat vara trecută și care în 1961 va fi tipărit în romînește; autorul lucrează și va încheia în câteva luni cel de-al treilea volum al ciclului, intitulat „Vara”. Nagy István a terminat un roman din viața muncitorilor, iar „Neamul Gondosfői” (vol. III) de Szabo Gyula se și află în tipografie, pentru a încheia istoria contemporană a unui sat din Ardeal.

Meluz Jozsef încheie un volum de publicistică, Letay Lajos un volum de versuri, Suito Andras, cunoscut prin apropierea sa de viața satului, a intrat de astă dată în lumea muncitorilor, cu volumul „Madaras în paradis”.

Renunț la simpla însușire de nume și titluri pentru a spune că o activitate bogată se desfășoară și în acest domeniu, care se integrează în mod firesc în ritmul general al literaturii țării noastre.

CITEVA NOUȚĂȚI EDITORIALE

Mai înții colecția „Liliput” — cărți de format mic, pe hîrtie foarte subțire și cu un număr apreciabil de pagini. Prima cîmară e de poezie: Al. Ștefănescu, Eminescu, Coșbuc, Arghezi.

Apoi, editia bibliofilă Coșbuc, de felul celor aparute cu poezii lui Eminescu și Arghezi. De asemenea editia asemănătoare Sadoveanu — „Povestiri istorice”, deschînd seria prozel în aceeași colecție.</

Tineretul-permanență activă a teatrului nostru

spectacolului — și de unul croșos spus al Cristinei Taori, care măsoară niște „directe” lui și precizează care face knock-down regia și masa de specialitate, răspunsurile tinerilor actori se împiedică în general de aspecte mic-oraclice.

NU EXISTA UN CONFLICT ÎNTRE GENERAȚII!

În mentalitatea pedagogică burgheză se exploatează cu mare fervoare teoria conflictului între generații, îndeosebi între cea tânără care vrea să se afirme și celelele, imbatrinite, care le împiedică, fără să-și aleasă mijloacele. Desigur, în condițiile de viață ale societății capitaliste-burgheze, acest conflict există și se manifestă în chip tragic. Și aspectele acestea tinere ale filozofiei burgheze contemporane sînt de ordinul tragic-existencial, cultivînd ideea bizară a vieții considerate din viziunea însingurării, ori teoria dezagreării ego-ului și alte asemenea teribile abisale, — anhumane, negatorii și dizolvante.

În condițiile de dezvoltare socialistă, tineretul ajuns în pragul răspunderii sale cetățenești nu se află ca în fața unei cetăți cu pînă ridicată, pe care ar trebui s-o cucerească cu asalt. Nu-lînd generații conundate, ci paralele și coexistențiale, sudate moralmente-partitice, cele înaintate le esteptă pe

cele tinere cu brațele întinse pentru a le întovărăși în munca lor de maturizare.

Așa trebuie înțeleasă problema tineretului — ca o permanență a societății noastre. Problemele de dezvoltare a tinerilor actori nu aparțin și nici nu le sînt specifice numai tinerilor de azi. Tinerii actori trebuie să învețe de pe acum, cînd caută să-și rezolve problemele lor actuale, cum vor trebui să sprijine în rîndul lor viitoarele cadre tinere care vor avea — evident — și ele problemele lor specifice.

Fiecare actor tînăr are problemele lui personale care — îi asigură — le-am avut și noi și le vor avea și urmașii lor: problema dublurilor și a celei de a doua distribuții, a locului de producție, teama de „etichetare”... Dar din aspectele acestea particulare trebuie extrasă esența problemei și discutată apoi cu curajul caracteristic vîrstei. Eu — ca tînăr mai în vîrstă — socotesc că toate problemele care se pun tînărului actor trebuie analizate neapărat prin prisma răspunderii sale, înaintea de a face apel la răspunderea factorilor ajutători. Ceea ce se degajă din cele șase replici tinere de pînă acum nu este răspunderea lor față de sarcinile de tînăr și care intră în plinul vieții active; ei au explicat, cum la fel, că trebuie să joace cu orice preț, ceea ce nu-i deosebește de actorul de 100 de ani care, și la această treime din vîrstă matuasă, încă se joacă.

Am descoperit însă un mare adevăr spus de G. Dancea care are o replică splendidă înrîndînd neînțelegerea de mînz a tînărului actor: „Cine ar putea prezice că se poate dezvolta sînd? Sub această formă, lucrurile se schimbă. Este un adevăr mare și obiectiv ca viața însăși care e în continuă mișcare, și cum ruginesc sutiul actorului cînd...” „să!” Dacă Dancea a făcut această constatare filozofică, înseamnă că sutiul actorului din el a început să îmbătrînească... Oare a sesizat cineva, la teatrul său, că procesul de maturizare al unui tînăr actor din acest colectiv se poate petrece prematur?

Așadar, sinteza tuturor problemelor de dezvoltare a tînărului actor este în responsabilitatea lui politic-profesională. Aici consider că este cheia problemei. Nu în a juca sau nu, în a dubla sau nu, în a purta sau nu o etichetă etc. care nu sînt specifice tineretului, fiind general artistice, de „năravuri” semnificate sutiul actorului pînă la adînc bătrînețe. Cît privește despicarea în două loturi distincte, după extrasele de naștere, a actorilor — e timpul a se reconsidera această diviziune nelăceasă în teatru și a nu mai privi adevărul prin brăoasa ușii: în teatru nu există tineri și bătrîni, ci concepție tînără sau bătrînă! Altfel cădem ușor în teatru limitelor de generații și, de la frontierele conflictului, e un pas. A fi tînăr în teatru înseamnă a fi permanent în ritmul vremii, a fi disciplinat, a avea simțul răspunderii sociale-profesionale, a munci serios și convins că nu se urcă de-a-nclărare treptele succesului, cum își începuse încă unii actori — ca vîrstă — tineri.

Funcția tineretului în teatru are duble valențe: pe de o parte de a impresiona și a asigura permanența activă a cadrelor, iar pe de altă parte are rolul de continuă acclimatizare și acomodare a colectivului la actualitate, ferindu-l astfel de a rugini în forme vechi, conservatoare, ferindu-l și de îmbătrîni, întînțirea unui teatru nu

este un simplu act administrativ ca la recutare, ci un act de concepție bazat pe un proces evolutiv, uneori revoluțiv cînd — îmbătrînind prematur, tineretului lui nesatisfăcîndu-și sarcina — trebuie zgîlțit din căpriori.

Nu este suficient ca teatrul să aibă media de vîrstă 26 de ani, dacă sutiul lui e vetust sau mîncinos, dacă nu are o concepție dominantă tînără și artisticește valabilă, dacă modul său de expresie îi frînează elanurile creațoare. Am avut exemplul unui teatru „al tineretului” dar cu concepție conservatoare, bătrînă; dacă s-ar analiza cauzele care au dus la îmbătrînirea prematură a acestui colectiv încadrat cu o remarcabilă echipă de tînăr, în început, s-ar descoperi fără îndoială mai toate problemele reale de dezvoltare ale tinerilor actori... Problemele acestea sînt complexe și nu pot fi tratate decît în complexul lor, angajînd în discuție nu numai tineretul unui colectiv, ci întregul colectiv, de la principiele de conducere pînă la viața personală a actorului.

STILUL CONTEMPORAN — APANAJUL TINARULUI ACTOR

Discuția în jurul modalității utilizării actorului tînăr în teatru trebuie axată pe sarcina principală a acestuia de a aduce permanent, în teatru, aerul proaspăt al contemporaneității. Rezultatele pozitive ale mișcării noastre teatrale, tipul uman nou din dramaturgie, vorbirea directă (nu dreaptă, oțova și inertă cum o practică unii tînăr), gestica simplă și economică, simplitatea artistică în expresie — toate acestea se datoresc într-o mare măsură actorilor tineri, instruiți într-un deceniu de instituții; ele sînt coordonatele stilului contemporan de teatru.

Așadar, problema utilizării actorului tînăr nu este numai una de ordin tehnic, înscrîndu-se în sfera mai largă a uneia de perspectivă. Un teatru este contemporan dacă — sau în măsura în care — tinerii lui aduc elanul, stilul și o concepție de viață contemporană, vîrstă și gîndurile personalilor din repertoriul actual fiind, într-o majoritate evidentă (și logică), mai corespunzătoare vîrstei lor decît celei a noastră, a celorlalți — înaintași. În acest cadru principial trebuie discutate problemele utilizării optime a actorului tînăr, acestea constituind aspectele tehnice ale discuției noastre, în vederea sarcinilor sale de maturitate artistică.

De la începutul carierei se învește în calea actorului, seducătoare rusalcă, șablonul. Șablonizarea este o predispoziție, am putea spune, nativă și se cade a o depista din perioada de studiu a actorului, adică din timpul cînd învață ușor a imita, începînd cu pastrul său și sîrînd cu actorul cu care se aseamănă temperamental. Șablonul este o antimetodă pe care o practică îndeobște actorul (bun el!) fără conștiință artistică, mîstîndul de mesaj, trișorul emoțiilor artistice, alchimistul sau vracul unor valori inexistente, prefabricate. Actorul comod, care nu-și poate organiza și nici su-praveghia munca, utilizînd tiparele sale prefabricate, alege astfel ceea ce mai lenesă pentru a repuria un succes tot alt de lael ca și mijloacele întrebunimant, alinînd repede în manierism. Lipsit de cultură artistică și de răspundere etică, individualizîndu-se pînă la singularitate, actorul manierist crede că-și creează un gen al său, sîrînd ca putil de cuc în cuibul de vulturii. Tarele acestea ale artei noastre trebuie autodenunțate, ele constituînd un deict față de etica actorului, cum ar fi practicarea nelegala a medicinei. În fond, practicarea sau nepracticarea șablonului, alunecarea în sau ferirea de manierism sînt probleme de autoeducație a actorului care, din pragul carierei sale, trebuie să-și cunoască mijloacele și înclinările.

Un agent extern care ajută șablonizarea este o melodia sîrînd-practicită, încă uzitată, a „etichetării” (cum îi spune Victor Rebengul) și de care actorii tineri, constată cu plăcere, se feresc ca dracul de familie. Manevrată în mod inconștient și responsabil de unii regizori, din aceeași comoditate care e pernicioasă în artă, „etichetarea” actorilor și transformarea lor în cotele ambulante în arhiva de tipuri a regizorilor menționați duce la o paralizare progresivă în concepția de teatru a colectivului respectiv. Teatrele unde se aplică asemenea metode îmbătrînesc repede și... dispar fără regret.

Ion FINTEȘTEANU

Artist al poporului
Teatrul Național „I. L. Caragiale”

PREMIERĂ LA TEATRUL DE COMEDIE: „CELEBRUL 702” de AL. MIRODAN

NICOLAE GĂRDESCU (Proetul)

FLORIN SCĂRLĂTESCU (Joe)

RADU BELIGAN (Cheryl Sandman)
Desene de IONIȚA IANU

Bodra din film

„SOLDAȚI FĂRĂ UNIFORMĂ”

În ultimii ani, Francisc Munteanu s-a aprit din ce în ce mai stăruitor asupra faptelor și întîmplărilor din zilele anterioare și imediat următoare insurecției armate de la 23 August 1944. Paginilor de expoziție din „Statule nu rid niciodată”, unora dintre schițele cuprinse în volumul „Cercul începe la etajul III” („O felie de pine”, „Viața începe din nou”, „Kilometrul 1314”, „scenariul”, „Valurile Dunării” și „Furtună”) îl se adaugă acum filmul „Soldați fără uniformă”. Scriitorul dezbate aici problema necesității adevăratei oricînd nu cîștigă, a oricînd patriot la lupta împotriva hitleristilor. Deși nu sînt cunoștinți, mecanicul de locomotivă Bogdan și profesorul de istorie Ion Petrescu, datorită întîmplărilor prin care trec, ajung să se situeze pe o poziție fermă, devenind, așa cum arată și titlul filmului, „soldați fără uniformă”. În încheierea purtată „pentru zădărnica pînă la capăt a fascismului...”

Carnet cinematografic

Francisc Munteanu ne arată încă odată că știe să construiască, angrenînd într-o intrigă tumultuoasă destine unor personaje puțin numeroase, cărora le prezintă minuțios acțiunile. Filmul se deschide în zilele lui septembrie 1944, într-un oraș de la granița de vest a țării, în apropierea căruia Bogdan și profesorul vor fi făcuți prizonieri de către un grup de soldați germani în retragere. Duși peste graniță sînt închiși într-un lagăr de muncă, fiind siliți să efectueze lucrările de mîinare ale unor terenuri, deoarece armatele sovietice se apropie vertiginos. În lagăr, Bogdan se împrietenește cu ostașul sovietic pe care îl va ajuta să noteze locurile de fixare a dispozitivelor de mine. Profitînd de pe urma unui bombardament, cei doi vor evada, reușind să se înapoieze în țară cu harka mi-nelor, ce ni se sugerează că va ajunge la timp în mîinile trupelor noastre. Alături de ei luje și profesorul, care va muri demn, la datorie, acoperînd retragerea tovarășilor săi.

Personajele principale sînt conțurate cu precizie, scriitorul izbutînd să le evoce lapidar biografiele. Încă n-am avut casa mea — mărturisește Bogdan. Am locuit la cîmîn, în internat, la depou și cu chirie”. Aspirările mecanicului, ce-și dorește o nevastă și o casă proprie în prima zi de pace, se vor îndrepta de-a lungul filmului spre sensuri mai complexe, Bogdan ajungînd să-și refuze realizarea visului a-lături de Ana, în schimbul îndeplinirii unei datorii sociale, cu caracter patriotic.

O evoluție și mai accentuată o marchează profesorul. Biografia eroului ne e redată la fel de lapidar și expresiv: „Cît timp am fost suspiniții, n-am avut curaj să mă însor. Am așteptat să fii profesor plin. Mi-am făcut și cărți de vizită, dar nu le-am putut folosi decît după 20 de ani. Și nici atunci. Au îngăbenit în serar”. Sau: „Azi au început examenele de corijență... Știi, cu anii, obiceiurile,

acel lucru nu era absolut necesar (ostașul nesuferind de pe urma bății de un grav rău fizic).

Dacă Francisc Munteanu se dovedește în film un remarcabil miniatur al materialului epic, un constructor înrîndînd al sceneilor de înaltă tensiune și un excelent pictor al acțiunii de atmosferă, nu același lucru îl putem afirma despre unele momente de analiză psihologică, de înfășurare a relațiilor umane sensibile.

Drama lui Bogdan, nevoit să-și tovească prietenul, e expeditivă și asemenea grabă înclî ne întrebăm dacă, mental e într-adevăr necesar construcției dramatice a scenariului. Emoționantă este scena în care scriitorul ne dezvăluie relațiile dintre Bogdan și Ana. Mecanicul, ajuns în casa învătătoarei al cărei sof, lucrător la căile ferate, a fost ucis în primii ani de război, își vede visul cu ochii. Femeia e tînără, atrăgătoare, așa cum și-o dorse, casa, fără a fi luxoasă, e cochecă, simplă, intimă. Un singur lucru nu corespunde — nu am ajuns încă în prima zi de pace. Bogdan înțelege acest lucru.

„Soldați fără uniformă” prilejuiește debutul în calitate de regizor al aceluiași Francisc Munteanu. Posibilitatea neînțelegerii de către regizor a sensurilor dramaturgice a fost complet înlăturată. De altfel multe dintre surii regizori al lumii au fost în același timp proprii lor scenarști. Eisenstein, Clair sau mai recent Fellini sînt doar câteva exemple. Nu ne putem pronunța hotărît, după un singur film, asupra calităților regizorului. Cert e doar faptul, că ne aflăm în fața unei personalități artistice extrem de înzestrate, ce se anunță a fi un regizor matur, stăpîn pe meșteșugul său, dornic să compună scene de înaltă tensiune, capabil să-și minuiască cu pricepere interpretii. Francisc Munteanu decupează modern, vizibil influențat de arta neorealizilor italieni, planurile largi, ce oferă posibilitatea cuprinderii ample a personajului în ambianța inconjurătoare și deci a descrierii minuțioase a comportării sale în ansamblu, fără a intra în detaliile analizei psihologice și fără a accentua momentele hotărîtoare ale evoluției eroilor. De altfel filmul uzează rar de plan purtării, poate și datorită faptului că scriitorul își cunoaște limbile în realizarea investigațiilor psihologice și a introspecțiilor.

Operatorul de imagine, Grigore Joneșcu și compozitorul Theodor Grigoriu au contribuit decisiv la reușita filmului. Exterioarele sceneilor de lagăr, cu neștiritele rețele de sîrmă ghîmpată răsfrîndu-se undeva la orizont, ce sugerează teroarea și imposibilitatea fugii deșințurilor, accentuînd primordia confînță de misiunea eroilor, sînt redute cu mare meșteșug, uzînd de tehnica carobscularului. Rărele portrete sînt excelent filmate, în vînt ce interioarele sînt îngrijit luminate, fără preocupare spre efectivitate. Despre Theodor Grigoriu s-ar putea face o critică aparte, compozitorul fiind înzestrat cu rara capacitate de a înțelege și sublinia ritmul deșisfîrșit dramatic, uneori sugerîndu-ne mai mult decît ne oferă imaginea, excelînd prin simplitatea melodică și în folosirea impresionantă a tehnicii contrapunctului în raport cu imaginea.

Distribuția, îngrijit alcătuită, reeodă creații actoricești în măsura în care scenariul o permite. Liuiu Ciuleț obține un remarcabil succes în rolul lui Bogdan, înzestrîndu-și personajul cu experiență de viață, drăzenie, capacitate de a se orienta pe moment, transmîndu-ne nuanțat, expresiv eologia eroiului.

Lica Gheorghiu a conturat cu inteligență și sensibilitate caracterul Ani, demonstrînd o perfectă înțelegere a personajului. Călea Rodu în rolul ostașului sovietic ne-a oferit o prezentă cu accent sensibil. Mircea Constantinescu (profesorul de istorie) și-a valorificat la maximum calitățile actoricești — discretie, căldură interioară, simplitate. În rest, conștinăm remarcabila creație a lui Forj Etterl în rolul episodice al diplomațului.

Privit în ansamblu, filmul lui Francisc Munteanu constituie în mod cert o realizare de valoare. Scriitorul regizor știe să construiască, să-și reliefeze convingător ideea artistică, să întrebînuțeze cu folos abundentul material epic de care dispune. Francisc Munteanu va putea deveni un excelent scenarist și regizor, cu condiția să nu se grăbească, să-și realizeze pînă la capăt intențiile, evitînd viciile facile, superficiale de turgie.

Scenă din piesa „Centrul trînăș a murit în zor” de Augustin Cuzzant, a cărei premieră a avut loc recent la Studioul Institutului de artă dramatică și cinematografică „I. L. Caragiale”.

„LYSISTRATA” la Teatrul de Operetă

Din „Lysistrata” lui Aristofan autorii noii opere romînești abia dacă au păstrat ceva mai mult decît titlul. Ceea ce ne oferă compozitorul Gherase Dendrino și libretiștii Nicușor Constantinescu și George Voinescu este o amuzantă transparență în lumea antică a unor preocupări și raporturi contemporane. Dificultatea esențială a realizării o constituie desigur contradicția dintre gravitatea problemei dezbătute — lupta pentru pace — și mijloacele prin excelență comice, dacă nu burlesce, care sînt la îndemîna autorilor de opere. Nimeni nu poate tăgădui că foarte puțini libretiști au reușit să găsească soluții atât de abile încît să dea spectacolului un conținut bine precizat și în același timp o canava dramatică specific operetistică. Încercarea autorilor a fost îndrăznească și rezultatele sînt meritorii.

Successul „Lysistratei” îi va face însă în primul rînd muzica lui Gherase Dendrino. Autorul lui „Lăsați-mă să cînt” își afirmă încă o dată excepționala vîntă melodică, potențată de simțul omului de teatru rutinat. În „Lysistrata” sînt cel puțin două melodii care pot rivaliza cu refrene celebre din operele clasice: „Spre ceruri porumbelul...” și mai ales „Frumoașă Atena...”. Alături de acestea se vor mai înscrie și altele în favoarea publicului, între care cu siguranță antrenantul cîntec de inspirație populară grecească „Barbaianis, căpitanul de vapor”. O particularitate a „Lysistratei” este aceea că muzica nu apare numai sub forma intermedurilor cîntate, ci formează un fond aproape continuu. Unitatea spectacolului cișligă prin acest procedeu care atenuează impresia de artificialitate, crea-

tă întotdeauna de lipirea formelor de teatru vorbit și teatru cîntat. Ceea ce se poate însă reproșa „Lysistratei” (de pe o platformă, să-și spunem muzicologică, și nu de apăsare a spectacolului, unde fiecare moment muzical este adecvat momentului scenic) este lipsa unității de stil. În această operetă se întîlnesc trei idiomi diferite: limbajul operetei moderne și al muzicii ușoare (aceasta din urmă aparținînd de altfel cu intenții sofisticate precize mai ales în tabloul „Olimpului”), melodiile și ritmurile inspirate din folclorul grecesc și în sfîrșit elemente din stilul de operă, folosite în direct pentru sublinierea unor situații dramatice, fie pe aceeași linie a anaprosimelor și contrastelor propriu libretului, cum este în trio-ul din ultimul tablou, „În țacere...”, care ne apare ca o spiritală parodie a unor scene similare din opere italiene cunoscut.

Dar în aceeași măsură în care această contopire de stiluri muzicale dă partiturii un caracter eterogen, ea dezvăluie și elasticitatea mijloacelor de exprimare ale compozitorului și pe alocuri îndrăzneala sa în unele rezolvări armonice și orchestrale care sînt efectiv noi în muzica romînească de operetă. În sfîrșit, trebuie să spunem că Gherase Dendrino știe să evite și marea primejdie a disecului, rămînînd personal și inventiv, oricare ar fi stilul în care se exprimă.

Pus în scenă de Nicușor Constantinescu „Lysistrata” este un spectacol de efect, amintînd adesea formula de revistă cu „fast, lux, decor”. Pe această linie, tabloul „Olimpului” cu un „Jupiter tonans” (de ce nu Zeus, din moment ce sîntem în mitologia elină?) care vorbește și cîntă prin vocea bine cunoscută a tenorului Viorel Chicideanu, cu zel îmbrăcat în costume din material plastic fosfores-

cent și o Afrodită cu formele apăsante înălțate pe tocuri cui, reprezintă momentul culminant. Dar întregul spectacol se prezintă îngrijit, cu o plastică frumoasă în decorul artistic realizat de George Voinescu pe scena mică a Operetei. Numeroasele costume au solicitat serios fantezia pictoriilor Mac Constantinescu și George Voinescu, care uneori au mers spre stilizări și spre armonizări de culori de bun gust, alături însă adoptînd soluții care țîn mai degrabă de sugestia medievală sau orientale decît de inspirația clasică. Coregrafia Elnei Penescu-Licium se remarcă prin cîteva episoade de o plastică desprînsă parcă din motivele decorative ale vaselor cretane. De bună calitate contribuția corului, pregătit de Constantin Rădulescu și destul de îngrijit orchestra, la pupitrul căreia se afla în seara premierei compozitorul.

Numeroșii interpreți ai „Lysistratei” joacă și cîntă cu vîdălită plăcere în această lucrare, fiecare pe măsura posibilităților sale actoricești și muzicale. Ca observație generală, notăm că unele cupluri nu sînt echilibrate. Astfel Ion Dabian nu se impune mai mult decît Silly Popescu, iar Cella Tănăsescu își domină net partenerul, George Hazzan. Virginica Romanovski și Bimbo Mărculescu formează un perfect cuplu comic, deficitar însă în importanțele părți muzicale care îi revin. În schimb Gabriel Gheorghiu și Dia Panaitescu dau un contur tunjît celor doi corifei, iar Silviu Gurău este excelent în Polemos. Bun și Ionescu-Dodo în rolul Cleon, precum și grupul „zeilor”: Viorel Chicideanu, Ruxandra Argeșiu, Ștefi Pirvulescu, Lia Turovski, cărora li se adaugă Mugur Bogdan, Iancu Groza și Ștefan Glodariu.

Radu GHECIU

„Meridianul inimii“

Tinutul poet Ieton Otar Valetis aparține generației care s-a format și s-a impus în anii de după război...

MINA BYCK-WEPPER

„Pace“

PATRICE LUMUMBA

Poporul nostru să triumfe...

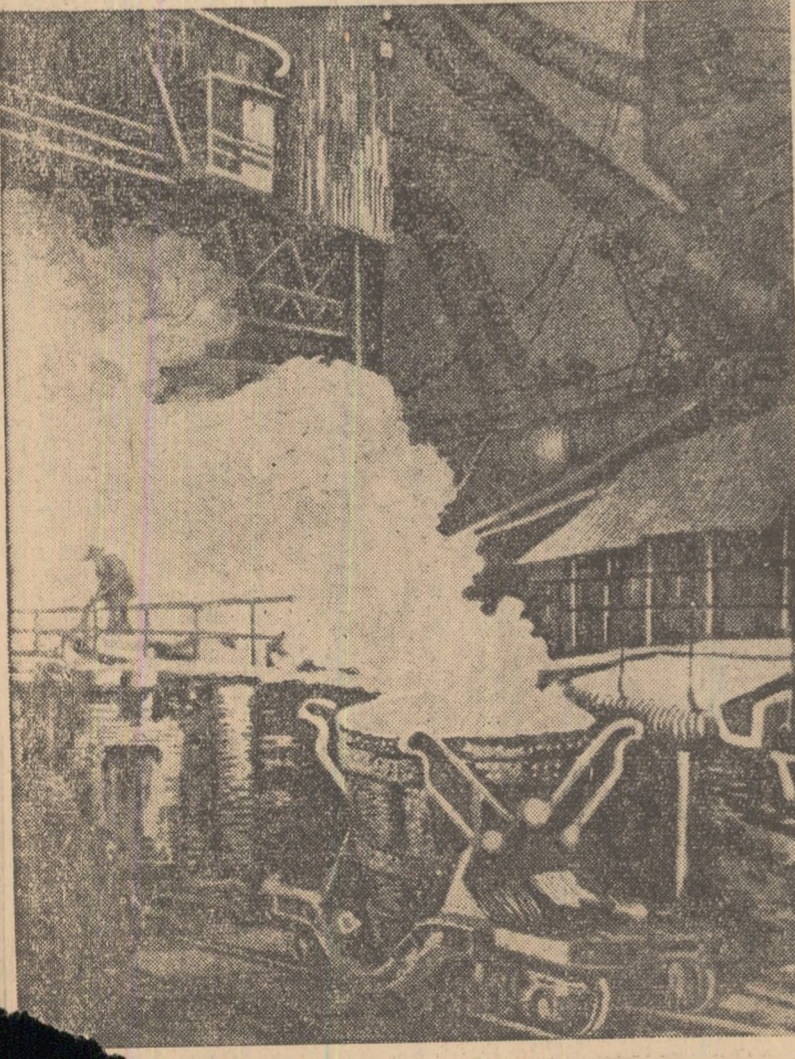
Plîngi, dragul meu frate negru în milenara noapte de rob. Cenușa trupului tău o împrăștie pe pământ uraganele, simunul.

Tu, care ai înălțat cînda piramide pentru călăii fărăi tale, tu hîituitul, tu cel învins în toate luptele, tu care ai învîțat de la veacul acesta o singură lege: robie sau moarte, tu cel asvîns în junglă care înțînștii tăcut moartea de o mie de ori sub înfîțșarea galbenă a malariei sau în chipul tigrlului rinșind ori în îmbrăfșarea mlaștinei înabșindu-te treptat ca un șarpe boa...

O, și fi-a pingărit surorile și sofiile, i-a adunat pe fraiții și pe copiii tăi și i-a minat la corăbii.

Tam-lam-uri bubuiau în păduri și oamenii știau că străina corabie se desprinde de fărîm, plîndu spre lumea unde bambucul e zeu și dolarul rege atotputernic... Lîngă focuri, năpădit de visuri amare le-ai revărsat în refrene lînguitoare simple, fără cuvinte, căci fără cuvinte-i și moartea. Și uneori se întîmpla, tu însuși să-ți amăgești durerea și să joci și voluptatea împlinirii tale se aduna întreagă pe strunele de aramă, în bătăile de foc ale tobelor. Din ritmurile-acestei muzici a pornit teribila furtună a revoltei, căci sunetele ne-au învîțat să ne ridicăm frunșele și să prîvim în ochi eliberarea. Eie ca malurile fluviilor și valurile lor curgînd în direcția viitorului să-ți aparfiină, fie ca acest pămînt, cu tot ce e pe el, să fie-al tău! Eie ca soarele amiezii să ardă atîngînd durerea, și lacrimile strămoșilor tăi să le prefacă în duși de lumină! Eie ca poporul nostru să triumfe, liber aici, în marele Congo, în inima continentului!

In romînește de CEZAR BALTAG

SCENKO

„Schimbul de noapte“

O NOUĂ CARTE POLONEZĂ

In noua „Scorpion“, Patkowski descrie viața unei baze militare americane, situată în adîncul continentului. De la bază pleacă necentenți avioane de patrulare, purtînd încărcătură aducătoare de moarte.

Ce se întîmplă în cultura americană

Represiunea politică din ultimii zece ani a creat un climat favorabil celor mai retrograde și dăunătoare tendințe în cultura americană, în asemenea măsură încît s-au alarmat și forurile conducătoare responsabile de această situație.

Decadența culturii burgheze americane a fost, desigur, observată și în străinătate, de aceea nu m-a surprins întrebarea redactorului „Gazetei literare“: Cum se explică faptul că o națiune atît de mare și dezvoltată ca cea americană a dat în vremea noastră relativ atît de pușin sub raport literar?

Voi încerca să explic în parte acest fapt examinîndu-l cîteva din producțiile literare recente, care se exprimă prin cărți, reviste, ziare, teatru, filme, radio și televiziune.

Primum și cel mai important factor este represiunea politică. Îndreptată la început împotriva ideilor marxiste și comuniste, prigoana s-a lărgit sferă, înglobînd orice idei, mai ales cele critice și temele legate de orînduirea socială.

Articol scris pentru „Gazeta literară“

vărată conspirație, îndemîndu-l să se abaltă de la proiectele inițiale și să vindeze un succes cert financiar. La al doilea roman, editorii îl împing spre o tematică lenită de probleme grave sociale și astfel el sifrește prin a fabrica romane ușoare, superficiale, convenționale, adeseori cu aluzii pornografice care excită, dar nu deranjează pe burghezele producătoare ce zboară în încercările nucleare de adevărul să „arunce“ cincinci ce-ștîi pe îngădui să „arunce“ cinci dolari cît costă de obicei un roman.

ALFREDO CARDONA PENA

(poet argentinian) Spun Pace

Voi spune, acoperînd cadaarele de trandafiri și rotîndu-mi arcuile către cetatea făgăduită, un poem pentru cuvîntul care face să crească ogoarele și își pune sigiliul pe domeniile omului.

Pace e un cuvînt asemeni cuvîntului mamă. Viața e o torță și pacea sublima ei smîrîm. Ea dă la o parte frunzele verzi ale istoriei și între statuile ei se odihnesc soldatul și vinul.

Spun asta și îmi impart glasul cu al fraților mei făcîndu-mi o cafelușă la vreme rea și dintr-o dată leproși mi iau drept lepros și pipera își sparge fiola cu insulte. Fîndcă pentru unii, pacea e blestemată și-i îngheață, cum îngheață varul în vine.

Frați întru pace, iați-mă sint cu voi, iertați-mă dacă nu știu prea multe, dar am clopotele mele, ca să vestesc nunțile, focurile și ziua; și acum le stîrnesc pentru ca buzele mele să slobode în crepuscul calmele slove ale păcii. ca niște hulubi risipiți peste cîmpuri: P izvodînd din albastru, A din aripile zorilor zilei, Z din străvechile seve din vine. Toate trei ca trei înflăcărâte surori logodite! Ele zboară bătînd din aripi asemeni dorinței! Furcă de tors a iubirii, solzi ai norocului, apă și fașă curate pentru rîniele de puroi și de singe ale pămîntului.

Voi, pitici minuiitori ai urii, la o parte din fața motivelor sacre ale albinei, tremurați în fașa milioanei de dieși viitoare, noi faceți neagră lumina zilei și totuși a noastră e ziua, înarmați cu acest cuvînt uriaz care cheamă curînd pe oricine în lume ca un imens transatlantic pe ocean-i adînc și a groasă.

Feriți-vă de magia forșă a păcii, în răsufierea-i se-ascunde-o putere de neînvinș; ea distruge mii de tancuri cu un crin, acul cu care nevestele cos se prefacă în spadă și bărbatul e armura, victoria, steaua de flăcări a păcii.

In romînește de TAȘCU GHEORGHIU

LANGSTON HUGHES

(poet negru din S. U. A.)

Stele

O, trenă de stele deasupra străilor din Harlem, O, blîndă adiere de uitare care e noaptea. Intregul oraș se deșteaptă La cîntul unei mame. Intregul oraș visează In cîntec de leagăn.

Intinde mîna, micuțule negru și ia o stea. Din adîncul acestei blînde-adieri de uitare Care e noaptea, Ia-ți numai O singură stea.

Tot acolo

M-au umplut de răni, m-au bătut. Speranțele mele vîntul le-a spulberat! Zăpada m-a înghețat, soarele m-a ars. Parcă anume cu toți Ar fi vrut să mă-mpiedice Să rid, să trăsesc, să mă bucur — Dar ce-s toate-acestea! Iată sint tot acolo!

Epilog

Și eu cînt America.

Sint fratele vitreg. Mă trimit să mîncînc la bucătărie. Cînd vine lume, Dar eu rid, Mîncînc zdrăvoăn Și capăt puteri.

Mine Voi rămîne la masă Cînd va fi lume. Nimenea nu va-ndrăzni Să-mi mai spună Atunci: „Du-te la bucătărie“.

Apoi vor vedea Că și eu sint frumos Și le va fi rușine.

Și eu sint America.

Traduceri de A. E. BACONSKY

U. R. S. S.

„Printre comunistele de la Ermitage se întîlneau schiele scriitorilor sovietici Lev Lubimov — pe marginea vestului colecții din tablouri — din muzeul leninșrădean.

CUBA

„Evam gata să mă alătur luptărilor lui Fidel Castro din Sierra Maestra, dar în urma unui accident pe care l-am suferit în Africa, am căpătat o rană ce m-a împiedecat să fac, — a declarat Ernest Hemingway corespondentului revistei mexicane „Mariano“.

S. U. A.

„Falsa monedă“ se întîlnează ultimul — și cel mai bun — după cum apreciază critica literară — roman al scriitorului american Harvey Swados, în care este înfățșată soarta culturii și a artiștilor care vor să amănătoarea după bani cu căutările unuiaidei nebuloși și nedeterminat. Acțiunea se desfășoară în forma „Armonia“ unde locuiesc într-o organizație comună un scriitor, un regișon un compozitor și un sociolog. Ei urmăresc să elaboreze un plan grandios cu scopul de a da „pentru un nou gen de cîntec de cîntec un nou gen de artă creată de colectiv, fără presunle exercitare de comeri“. După cum era de așteptat experimentul eșuează în final, eroii principali, Ben Warder, își pierde principii și rupe cu mediul său. Cele mai bune pagini din „Falsa monedă“ dovedesc cît de grele sint lanțurile ce leagă arta de business.

Scriitorul american Henry Miller a declarat că de mult nutrește intenția de a scrie o carte despre Arthur Rimbaud. Alți doi scriitori americani, unul din „beatnici“, — Ginsberg și Kerouac, pregătesc fiecare cîte o biografie a lui Rimbaud.

FRANȚA

„Evoluția religioasă a lui Tolstoi“ este titlul unei voluminoase lucrări a prof. Nicolas Weissbein, apărută anul acesta la Paris. Autorul este un scriitor francez care sursele literare, biografice și memorialistice. Dar cît de puțin se simte prezenta lui Tolstoi în acest mare opus academic! — exclamă critica literară sovietică Tamara Motilova în studiul „Lev Tolstoi și problemele romanului contemporan“ apărut în revista de minute din fiecare jumătate de oră și se surse între amintirile comerciale sint considerate de firmele respective ca făcînd parte din reclamație.

ANGLIA

„Cu mîna pe pulsul unor gînduri literare din trecut“ este titlul recenziei pe care ziarul londonez „Times“ o consacră volumului de eseur „Reflecții asupra genului“ recent publicat de Russell Brain. Autorul este un medic bine cunoscut care încearcă să pună retrospectiv diagnosticul bolilor de care au suferit Ben Johnson, Jonathan Swift, Christopher Smart, Charles Dickens și alți clasici ai literaturii engleze. Păcat că nu a putut aplica și tratamentul...

„Gelozia“, romanul scriitorului francez Alain Robbe-Grillet, teoretician literar al „nouului roman“ a fost recent tradus în Anghia Philip Toynbee îl consacră în săptămînalul „Observer“ o critică înțînșată „Artă fără oric“. Este o carte în care nu există nici temporalitate, nici sentiment, nici personaje... nici acțiune... și în care singurul, sau aproape singurul cuvînt cu rezonanță este numat titlul. Alți critici englezi relevă că ceea ce „Gelozia“ aduce nou „în galeria literaturii contemporane“ este o senzație de totală „asfizie“.

Carl MARZZANI (Scriitor american)

Acad. ZAHARIA STANCU, Colegiul redacțional: Acad. MIENIUC, MARCEL BRESLAȘU, EUSEBIU CAMILAR, membru onorific al Academiei R.P.R., PAUL GEORGESCU, (redactor) IGEN JEBLEANU, membru corespondent al Academiei R.D.N. MIHAILEANU, V. MINDRA (redactor-șef adjuncț), MIPROVEANU (redactor-șef adjuncț), CICERONE THEODOLU, ION VITNER,